

TREBALL DE FI DE MÀSTER

MEDIACIÓ: PASSEM D'UN PROBLEMA A UNA SOLUCIÓ

Programa de mediació entre iguals per a l'etapa d'Educació Primària

Realitzat per Marta Argila

Tutoritzat / Dirigit per Ingrid Sala

18 de maig de 2018

Màster Universitari de Psicopedagogia. Curs acadèmic 2017-18

Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport

c. Císter 34

08022 Barcelona

www.blanquerna.edu

ÍNDEX

1.	Introducció i justificació del programa	2
2.	Objectius	3
3.	Marc teòric	4
4.	Descripció del programa	14
5.	Orientacions metodològiques	15
6.	Participants.....	16
7.	Organització general	16
8.	Propostes d'intervenció.....	17
8.1	Cicle inicial	20
8.1.1	Activitats d'iniciació.....	20
8.1.2	Activitats de capacitació	26
8.1.3	Activitats d'aprofundiment	36
8.2	Cicle Mitjà	40
8.2.1	Activitats d'iniciació.....	40
8.2.2	Activitats de capacitació	47
8.2.3	Activitats d'aprofundiment	62
8.3	Cicle Superior	68
8.3.1	Activitats d'iniciació.....	68
8.3.2	Activitats de capacitació	75
8.3.3	Activitats d'aprofundiment	97
8.4	Propostes transversals.....	106
9.	Proposta d'avaluació	114
10.	Referències	115
11.	Annex	119

1. Introducció i justificació del programa

El programa “Mediació: passem d’un problema a una solució” és una iniciativa que pretén capacitar l’alumnat d’Educació Primària per a què puguin aprendre a resoldre els diferents conflictes que apareixen en el dia a dia de la realitat escolar. D’aquesta manera es busca millorar la convivència en el centre a partir d’augmentar el respecte i la confiança així com de crear un marc que faciliti la comunicació entre l’alumnat. Contribuint, amb tot això, a la prevenció de l’assetjament escolar, una problemàtica objecte de recerca i intervenció arreu del món, i que és avui dia un fenomen internacional i tot un repte educatiu (Smith, Ananiadou & Cowie, 2003).

En aquest document es presenta una proposta d’activitats que tenen com a pilar fonamental la mediació i l’aprenentatge de les habilitats necessàries per a dur-la a terme. Tanmateix, també pretén sobretot formar l’alumnat amb dos dels aprenentatges fonamentals que en transcurs de la vida seran per a ells, en certa manera, pilars del coneixement: aprendre a ser i aprendre a conviure (Delors, 1996).

Aquest programa s’ha elaborat amb la finalitat de poder aportar les eines i estratègies a l’alumnat d’Educació Primària per a què pugui aprendre les habilitats i capacitats necessàries per a poder enfrontar els conflictes buscant una solució constructiva i transformadora. Contribuint, d’aquesta manera, a la millora de les relacions socials i fomentant actituds de cooperació, assertivitat i empatia. Per tant, més que la formació de mediadors, aquest treball té com a objectiu familiaritzar els estudiants amb tots aquells coneixements i habilitats pròpies de la cultura de la mediació de manera que puguin considerar el conflicte com a una font d’aprenentatge.

El programa “Mediació: passem d’un problema a una solució” s’ha realitzat per a donar resposta a les necessitats detectades en un centre educatiu concertat de la ciutat de Barcelona. Segons els resultats obtinguts, l’estructura organitzativa, el currículum, el context socioeconòmic i els recursos del centre no acaben d’afavorir la lluita contra l’assetjament. Per això, a través de la implementació de les propostes d’intervenció d’aquest document es pretén poder cobrir o, si més no compensar, aquestes necessitats.

2. Objectius

Els objectius que orienten i que es pretenen assolir a través de la implementació d'aquest programa de mediació entre iguals són els següents.

Objectius generals

- Prevenir l'aparició de casos d'assetjament entre iguals a l'escola.
- Crear un clima escolar caracteritzat per la cooperació, la col·laboració, l'assertivitat i l'empatia.
- Ensenyar les estratègies i habilitats necessàries per a exercir la mediació quan sorgeixi algun conflicte.

Objectius específics

- Considerar el conflicte com a una oportunitat per a aprendre.
- Capacitar els estudiants per a poder resoldre autònomament i pacíficament els conflictes que apareguin en el dia a dia a l'escola.
- Augmentar l'habilitat de l'alumnat per a saber tractar i respectar la diversitat d'opinió i pensament.
- Conscienciar sobre els beneficis de la mediació per a la resolució de conflictes.
- Aprendre a reconèixer i valorar els propis sentiments i els dels altres.
- Sensibilitzar l'alumnat sobre l'assetjament escolar.
- Aprendre a reconèixer els rols que s'estableixen en una situació d'assetjament.

3. Marc teòric

En les darreres dues dècades el *bullying* ha estat objecte de recerca i intervenció arreu del món, esdevenint un fenomen internacional (Smith, Ananiadou & Cowie, 2003). Segons l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO) l'assetjament escolar és una realitat que impedeix cada dia a milions d'estudiants el dret humà fonamental a l'educació. Es calcula que hi ha al voltant de 246 milions d'alumnes que podrien ser víctimes de casos de violència a l'escola. Per tant, la intimidació, l'abús, l'assetjament i l'exclusió social entre companys i companyes és un fet que ja porta anys repetint-se a les escoles i que en l'actualitat s'ha convertit en tot un repte educatiu. Actualment, segons la Fundació *Save The Children* (2016), en el seu informe «*Yo a eso no juego. Bullying y cyberbullying en la infancia*», Múrcia, Catalunya i les Illes Balears són les Comunitats Autònomes on més estudiants reconeixen haver assetjat o ciberassetjat a algú. Segons dades recollides per aquesta mateixa fundació el curs 2012-2013 (vegeu taula 1) hi ha 16.242 estudiants a Catalunya víctimes de *bullying* i 12.494 de *cyberbullying*. Tanmateix, segons la *Fundación Ayuda a Niños y Adolescentes en Riesgo (ANAR)* l'any 2015 els casos atesos d'assetjament escolar es van veure incrementats un 75% respecte els anys anteriors.

El Departament d'Ensenyament (2017) afirma que:

«Les conductes d'agressió directa ja es comencen a observar a l'educació infantil, mentre que les formes indirectes no s'acaben de desenvolupar fins el cicle mitjà d'educació primària, ja que requereixen el domini de certes habilitats socials. A partir d'aquestes edats, les conductes d'assetjament entre iguals es comencen a fer més evidents i assoleixen un punt màxim entre el darrer nivell de Primària i el primer cicle d'ESO.» (Departament d'Ensenyament, 2017, p.1).

Les conductes d'agressió directa són més evidents i per tant, més fàcils de detectar i intervenir per part de l'adult. En canvi, a l'Educació Primària, comencen les formes indirectes d'assetjament que passen més desapercubudes en les quals no s'hi acostuma a intervenir per la no detecció. Per aquest motiu, el present programa busca actuar en aquesta etapa educativa amb la finalitat de prevenir qualsevol tipus de conducta agressiva que pugui acabar esdevenint un cas d'assetjament.

Taula 1

Nombre estimat d'adolescents víctimes i agressors d'assetjament, ciberassetjament o ambdós curs 2012-2013

	Víctima			Agressor		
	Assetjament	Ciberassetjament	Ambdós	Assetjament	Ciberassetjament	Ambdós
Espanya	110.837	82.234	44.096	64.357	39.329	19.069
Andalusia	34.052	29.028	16.808	17.254	11.164	6.112
Aragó	2.432	1.590	966	1.304	873	311
Astúries	1.660	891	277	717	506	222
Canàries	5.284	4.317	2.162	2.858	1.804	865
Cantàbria	869	597	388	608	415	207
Castella-Lleó	3.909	2.877	1.435	2.987	1.412	813
Castella-La Manxa	5.674	3.404	1.913	3.137	2.199	975
Catalunya	16.242	12.494	5.924	12.070	8.032	4.121
Ceuta	254	111	65	175	79	32
Madrid	10.169	7.193	3.254	4.671	3.845	1.627
Comunitat Valenciana	9.926	7.196	4.236	8.437	2.482	1.495
Extremadura	2.988	1.530	849	841	818	392
Galícia	6.526	2.988	1.698	2.229	1.159	451
Illes Balears	1.953	1.828	1.024	1.679	1.002	470
La Rioja	574	416	228	315	166	78
Melilla	432	310	170	156	165	78

Nota: adaptat de "Yo a eso no juego: bullying y ciberbullying en la infancia" per Save the Children, 2016, p. 2.

L'assetjament escolar o *bullying*

L'assetjament es pot definir com una manifestació d'un comportament agressiu que es caracteritza per actes constants i repetitius dirigits a víctimes que no es poden defensar fàcilment. Pot tenir greus conseqüències negatives, especialment per a aquelles víctimes que porten molt de temps patint-ho (Smith, Ananiadou & Cowie, 2003). La primera manifestació d'assetjament és la burla o la broma, després aquesta acostuma a anar seguida d'abusos físics en els casos masculins i d'ostracisme social en els femenins (Hoover i Oliver, 1996). El *bullying* implica un desequilibri de poder físic o psicològic de manera que l'assetjador se situa per sobre de la víctima, o almenys ella ho situa així.

A l'article «*Bullying in schools*» de Banks (1997) es resumeix de manera molt concisa el que s'ha dit anteriorment sobre l'assetjament i quina seria la seva definició:

«Bullying is comprised of direct behaviors such as teasing, taunting, threatening, hitting, and stealing that are initiated by one or more students against a victim. In addition to direct attacks, bullying may also be more indirect by causing a student to be socially isolated through intentional exclusion». (Banks, 1997, p.2).

Es molt important tenir clar en tot moment i partir de la creença que «*El bullying se aprende y, por tanto, puede también desaprenderse. No se trata de etiquetar ni de humillar a los estudiantes que acosan, sino de ayudarles a abandonar esa manera de comportarse.*» (Beane, 2008, p.29). Per tant, quan es tracta aquest tema és important no etiquetar per tal de no estigmatitzar els alumnes que presenten conductes d'assetjament. S'ha d'ajudar-los a abandonar aquest tipus de comportaments i actituds i concebre'ls com a persones capaces de dur a terme accions positives. Per tant, és essencial centrar la mirada a la conducta inapropiada per a poder-la treballar però sense adherir-la a la personalitat de la persona.

Rols en una situació d'assetjament

En una situació d'assetjament s'hi estableixen diferents tipus de rols (vegeu Figura 1). En primer lloc, hi ha la figura de l'agressor que és el subjecte qui porta a terme de manera activa l'abús. En segon lloc, hi ha els seguidors que es poden dividir en actius, els quals no inicien l'agressió però un cop establerta hi participen; i els passius, que aproven el maltractament encara que no hi formin part o que no ho demostrin. En tercer lloc, hi ha els testimonis no implicats, qui saben la situació que hi ha però que s'hi desmarquen de manera que no es posicionen ni a favor ni en contra. En quart lloc, hi ha el possible defensor que vol ajudar la víctima però que no ho acaba fent. En cinquè lloc, s'hi troba el defensor que intenta ajudar o ajuda la víctima de *bullying* perquè desaprova el que està esdevenint. Finalment, el darrer rol és el de víctima, la qual està sent assetjada i no sap com frenar la situació (Boqué, Albertí, Carulla & Sanahuja, 2006).

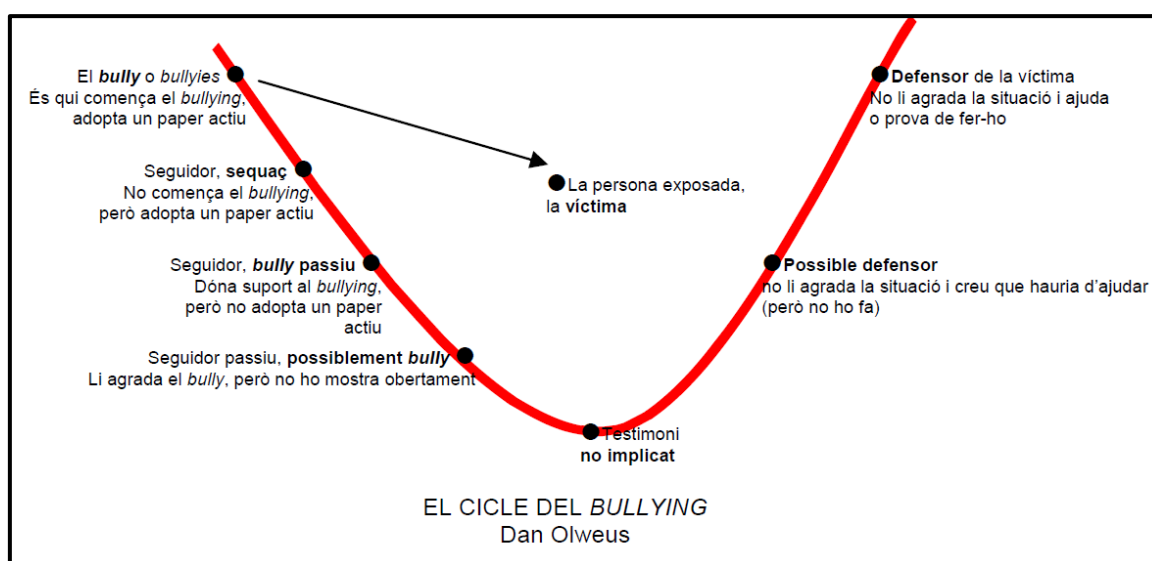

Figura 1. El cicle del *bullying*. Nota: Adaptat de "Prevenió dels maltractaments entre companys a l'escola." per M.C. Boqué, M. Albertí, A. Carulla i D. Sanahuja, 2006, p.13.

Història de la mediació

La mediació és i ha estat sempre una manera de resoldre els conflictes (Boqué, 2002). Malgrat això, no va ser fins l'any 1984 que la mediació es va concretar a l'àmbit escolar amb l'associació NAME (Name Association for Mediation in Education). NAME va sorgir d'un grup d'educadors i mediadors comunitaris que van decidir compartir les seves experiències amb els programes de Resolució de Conflictes Escolars (Sánchez, 2014). Després d'això, als Estats Units a l'any 2003 van superar els 200 programes de mediació dels sis que es van implantar inicialment i, a partir d'aquí, es va anar estenent arreu del món. Sánchez (2014) afirma que a Espanya la mediació escolar es va iniciar l'any 1993 al País Basc amb la proposta realitzada pel Centre d'Investigacions per la Pau de Guernika Gogoratz i després l'any 1996 a Catalunya. Per tant, ambdues comunitats autònomes van ser les pioneres en el desenvolupament de programes de mediació a centres educatius. L'any 1997 es va impartir el primer curs a Madrid de formació de professorat per a començar a divulgar i donar a conèixer els beneficis d'aquestes tècniques (Torrego, 2000).

Què és la mediació?

La mediació es pot definir com a un mètode de resolució de conflictes en el qual ambdues parts enfrontades recorren de manera voluntària a una tercera persona imparcial, el mediador, per a arribar a un acord satisfactori. La mediació consta d'una negociació cooperativa en la qual es busca una solució on les dues parts implicades guanyin o obtinguin algun benefici, i no només una d'elles. És per això que es considera una via no competitiva perquè evita la posició antagònica de guanyador i perdedor (Torrego, 2000). Hendry (2010) també defineix la mediació com a:

«Way of resolving disputes or conflict by helping those involved to come to an agreement or, at least to a better understanding of each other. Parties in conflict or dispute need to agree to take part and no aspect of any agreed outcome is predetermined. The parties are treated as equals and they decide the terms of the agreement, not the mediator. The mediator is both impartial and, within ethical boundaries, "morally neutral"; that is, does not speak or act as if one person is "in the right" or "in the wrong".» (Hendry, 2010, p.27).

D'aquesta manera, és important ressaltar la importància d'aquesta neutralitat que parlen els autors a l'hora de dur a terme aquest procés de mediació. Tot i això, Boqué (2002) posa èmfasi en la no existència d'una imparcialitat completa i, per tant, la persona que desenvolupi el

paper de mediador haurà de treballar per a què el procés sigui equitatiu anant a favor d'ambdues parts. També cal emfatitzar que la tercera persona no està autoritzada a imposar un acord entre els implicats sinó que ha de vetllar per ajudar-los a trobar una solució mútuament satisfactòria del conflicte (McGillis, 1997).

Escoles de mediació

La mediació es pot treballar actualment des de l'enfocament de tres escoles o models, aquestes són: l'escola tradicional-lineal de Harvard; l'escola circular-narrativa; i l'escola transformativa (Munné & Mac-Cragh, 2006). En relació a l'*escola tradicional-lineal de Harvard* té com a principal objectiu que ambdues parts arribin a un acord. Té el seu origen en el món del dret i de l'economia i els seus màxims representants són Fisher, Ury, Rafia i Antonio Vidal. Aquesta escola veu de manera negativa el conflicte i, per tant, és indispensable que desaparegui. Pel que fa a l'*escola circular-narrativa*, la seva principal finalitat és treballar la comunicació per a canviar el punt d'observació i així canviar la realitat. Té el seu origen en el món de la psicologia i els seus màxims representants són Sara Coob, Marinés Suares i Cristhian Chambert. Aquest model afirma que el conflicte és un procés mental amb un potencial de canvi a través d'un altre procés mental. Quant a l'*escola transformativa* té com a objectiu transformar el conflicte i les relacions així com també treballar les diferències. Té el seu origen en la sociologia i els seus representants són Folguer, Busch, Léderach i Sergi Farré. Aquesta escola veu el conflicte com a una oportunitat per a créixer i enriquir-se. Tanmateix, afirma que el conflicte no desapareix sinó que es transforma, ja que és inseparable de la societat.

Els 10 principis de la mediació

La mediació ensenya habilitats als estudiants que els serviran al llarg de tota la seva vida. Tanmateix, permet a les escoles passar d'una disciplina més centrada en el càstig a ajudar els estudiants a aprendre del conflicte. Els programes de mediació escolar comparteixen un objectiu comú: mostrar a les persones que tenen moltes opcions, a part de la passivitat o agressió, per a enfrontar el conflicte (Wolowiec, 1994). Aquestes habilitats pròpies de la cultura de la mediació les autores Munné & Mac-Cragh (2006) les tradueixen en deu principis (vegeu taula 2). Els quatre primers principis fan referència a un treball personal, intransferible i individual on el subjecte ha de fer una introspecció i anàlisi de la seva responsabilitat. El mediador pot ajudar durant aquest procés però és només l'individu qui ho pot dur a terme. Els cinc principis següents, és a dir, del cinquè fins al novè, formen part d'un treball també personal però alhora estan dirigits a una mirada externa de manera que el subjecte ha d'identificar les pròpies preocupacions així com també empatitzar amb les de l'altre.

Finalment, el darrer principi al·ludeix a un treball cap a l'exterior on es fomenti el respecte envers els altres i la comprensió dels valors i necessitats dels altres per molt diferents que siguin dels d'un mateix (Munné & Mac-Cragh, 2006).

Taula 2

Els deu principis de la cultura de la mediació

---

1. La humilitat d'admetre que moltes vegades es necessita ajuda externa per poder solucionar les pròpies dificultats.
  2. La responsabilització dels propis actes i de les seves conseqüències.
  3. La recerca dels propis desitjos, necessitats i valors. El respecte vers un mateix.
  4. El respecte vers els altres. La comprensió dels desitjos, les necessitats i els valors de l'altra persona.
  5. La necessitat que es respecti la privacitat en els moments difícils.
  6. El reconeixement dels moments de crisi i dels conflictes com quelcom inherent a la persona.
  7. La comprensió del patiment que produeixen els conflictes.
  8. La creença en les pròpies possibilitats i en les de l'altra persona.
  9. La potenciació de la creativitat sobre una base de realitat.
  10. La capacitat per aprendre dels moments crítics. L'aposta per un avenç que no sempre pot transcórrer a través d'un camí pla.
-

Nota: Adaptat de "Els 10 principis de la cultura de mediació" per M. Munné i P. Mac-Gragh, 2006, p.85.

Fases de la mediació

Torrego (2000) subratlla la importància de quin procés s'ha de seguir per a dur a terme la mediació. L'autor afirma que aquesta mediació no es pot reduir a una resolució del conflicte de qualsevol manera ja que resulta essencial la manera d'afrontar-lo i resoldre'l. La mediació busca que hi hagi un apropament i una millora de la relació entre les parts implicades. Per aquest motiu, Torrego (2000) proposa un seguit de fases (vegeu taula 3) que contribueixin a l'assoliment d'aquest objectiu.

Taula 3

Les fases d'un procés de mediació

Fases	Objectius
1. Premediació	Crear condicions que facilitin l'accés a la mediació.
2. Presentació i normes del joc	Crear confiança en el procés.
3. Explica'm	Poder exposar la seva versió del conflicte i expressar els seus sentiments. Poder desfogar-se i sentir-se escoltats.
4. Aclarir el problema	Identificar en què consisteix el conflicte i consensuar els temes més importants per a les parts.
5. Proposar solucions	Tractar cada tema i buscar possibles vies per a arreglar-lo.
6. Arribar a un acord	Avaluar les propostes, avantatges i dificultats de cadascuna i arribar a un acord.

Nota: Adaptat de "Mediación de conflictos en Instituciones Educativas. Manual para la Formación de Mediadores" per J.C. Torrego, 2000, p. 62.

La *premediació* és la fase prèvia a la mediació pròpiament dita on el mediador s'ha d'encarregar de fer les presentacions, escoltar ambdues parts per separat per conèixer cada versió i també explicar les normes i compromisos del procés. En aquest pas és indispensable que el mediador també determini si la mediació és apropiada per aquest cas, és a dir, si les dues parts estan disposades a realitzar-la. Un cop feta aquesta premediació, es passa a fer la *presentació i normes del joc*, és a dir, quines són les parts que hi intervenen i quin serà el procés a dur a terme. El mediador en aquesta fase s'ha d'encarregar de fer les presentacions personals; explicar els objectius i expectatives del procediment que es durà a terme; i recordar la importància de la confidencialitat i de la seva col·laboració, ja que és necessari que siguin honestos i sincers. Arribats a aquest punt, es procedeix a *explicar què ha passat*. L'actuació del mediador ha de contribuir a crear un ambient positiu i de confiança; s'ha d'animar a ambdues parts a què expliquin més, que es desfoguin; i ha d'escoltar de manera activa les preocupacions i sentiments de cada part sense valorar ni aconsellar ni tampoc definir què és veritat i què no ho és.

Tot això contribuirà a generar pensament i a posar de manifest els temes importants del conflicte. Quan ja s'ha posat sobre la taula el conflicte, s'ha de buscar *aclarir el problema*, és a dir, definir en quin punt s'està. En aquest moment el mediador ha d'aconseguir una versió consensuada de què ha passat i concretar els aspectes que puguin desbloquejar el conflicte i avançar cap a un acord. Posteriorment, es donarà pas a *proposar solucions* on el mediador explorarà el que cada part està disposada a fer i què li demana a l'altra. També requerirà que valorin totes les possibles solucions i que n'expressin la seva conformitat o no. Finalment, s'arribarà a la darrera fase on *s'arribarà a un acord* en el qual el mediador s'encarregarà d'ajudar a les parts implicades per tal de definir-lo de manera clara. Aquest acord haurà de tenir les característiques següents: senzill; realista; acceptat per ambdues parts; concret; avaluable; que contingui expectatives de millora de la relació; i ha d'estar escrit per tal de facilitar el seu seguiment (Torrego, 2000).

Fases i planificació d'un pla de millora de la convivència

Torrego i Aguado (2006) proposen un seguit de fases (vegeu taula 4) a seguir per a la planificació i elaboració d'un pla de millora de la convivència que contribueixi a educar en la cultura de la pau. A continuació s'explicaran breument en què consisteixen cadascuna d'aquestes fases.

Taula 4

Fases per a l'elaboració d'un pla de millora de la convivència en els centres escolars

---

Fase 1. El diagnòstic i la selecció de les àrees de millora.

Fase 2. La planificació.

Fase 3. L'execució i el seguiment de la feina planificada.

Fase 4. L'avaluació i les propostes de millora.

Fase 5. La institucionalització de la millora.

Nota: Adaptat de "Modelo integrado de mejora de la convivencia: estrategias de mediación y tratamiento de conflictos" per J.C. Torrego i J.C. Aguado, 2006, p. 56.

La primera fase proposada per Torrego i Aguado (2006) és de *diagnòstic i selecció de les àrees de millora*. Es basa en un procés d'autoavaluació que té com a principals finalitats seleccionar els punts forts i els àmbits que cal millorar. Els autors proposen una sèrie de qüestions que ajudarien a dur a terme aquest procés d'autoavaluació necessari en aquest primer pas per a l'elaboració d'un pla de millora de la convivència. Aquestes són, entre altres: quins són els principals conflictes de convivència del meu centre?; Quins són els procediments que s'empren per a la seva gestió?; Com s'impliquen els professors del meu centre en la convivència? I el

personal no docent?; Quin és el paper que hauria de prendre l'alumnat? I les seves famílies?; etc. La segona fase és l'anomenada de *planificació* i consisteix a concretar i detallar els objectius generals i específics que es pretenen assolir amb l'elaboració d'aquest pla i en la planificació d'estratègies i activitats per a la millora de la convivència. La tercera fase és la *d'execució i seguiment de la feina planificada* i implica la realització de les mesures que possibiliten el desenvolupament de tot el que s'ha programat en la fase anterior. Per a dur a terme adequadament aquest seguiment resulta indispensable anar obtenint regularment informació sobre com està anant aquest procés. La quarta fase és *d'avaluació i propostes de millora* i consisteix a valorar quina és la incidència de la millora de la convivència i de poder conèixer resultats visibles de les tasques que s'han anat portant a terme. La cinquena i darrera fase d'aquest procés d'elaboració d'un pla de millora per a la convivència és la seva *institucionalització*, és a dir, la seva incorporació al model educatiu i organitzatiu del centre.

Tipus de programes de la mediació

Actualment, dins d'un centre educatiu hi ha diferents maneres de dur a terme un procés de mediació. Prada & López (2008) estableixen sis tipologies de mediació escolar: la mediació espontània; la mediació institucionalitzada; la comediació; la mediació externa; la mediació realitzada pels adults; i la mediació entre iguals. La *mediació espontània* té lloc quan una persona veu un conflicte i immediatament s'ofereix per a mediar i intervenir entre les dues parts. La *mediació institucionalitzada* és aquella que, quan hi hagué un problema, les persones involucrades de manera voluntària recorren al servei de mediació de què disposa el centre. Aleshores s'escullen els mediadors i s'intenta arribar a un consens per a solucionar la situació. La *comediació* conté aspectes de la mediació institucionalitzada esmentada amb anterioritat però les persones involucrades pertanyen a diferents col·lectius, és a dir, un professor i un alumne, un pare i un professor, etc. En canvi, la *mediació externa* consisteix a recórrer a una persona externa aliena al centre ja que aquest no disposa d'aquest servei. Quant a la *mediació realitzada per adults*, les persones adultes que formen part de la comunitat educativa s'encarreguen de formar-se en el tema de la mediació i s'encarreguen de solucionar els problemes de convivència que vagin apareixent a l'escola. Per últim, hi ha la *mediació entre iguals* en la qual una part de l'alumnat es forma en mediació per a resoldre conflictes i es responsabilitzen d'intentar-los resoldre a través del diàleg.

Mediació entre iguals

La mediació entre iguals és capacitar els estudiants a compartir la responsabilitat de crear un entorn escolar segur. Els mediadors ajuden els seus companys a resumir els punts principals de la seva disputa i a consensuar les possibles solucions. L'alumnat aprèn, d'aquesta manera, habilitats essencials com la intervenció i prevenció de conflictes. Per tant, els programes de mediació entre iguals ofereixen alternatives a la violència dotant els estudiants d'habilitats específiques de comunicació i resolució de conflictes que condueixen l'alumnat a un procés de pensament crític i d'autoregulació (Stomfay-Stitz, 1994).

La mediació entre iguals pot tenir efectes positius en la resolució de conflictes escolars i el clima escolar. Tot i això, l'èxit no és automàtic sinó que els seus beneficis poden dependre de com estigui planificat i de com es porti a terme el programa. Per a poder ser més efectiva la mediació entre iguals ha de ser un esforç col·lectiu. És a dir, els mestres, administradors i tot el personal de l'escola necessiten comprendre i recolzar els objectius i processos d'aquest programa. La mediació entre iguals ben formulada contribuirà a canviar la forma en la qual els alumnes afronten i resolen els conflictes (Peterson & Skiba, 2000).

4. Descripció del programa

El programa “Mediació: passem d’un problema a una solució” es basa en el model transformatiu que té com a objectiu transformar el conflicte i les relacions així com també treballar les diferències (Munné & Mac-Cragh, 2006). S’ha escollit aquest model de mediació com a base del programa perquè concep el conflicte com a quelcom inseparable de la societat, per tant, no s’eradica sinó que es transforma. Així doncs, a través d’aquest model de mediació, i tal i com s’ha especificat a l’apartat dels objectius, es pretén conscienciar la comunitat educativa, en especial a l’alumnat i al professorat, a percebre el conflicte com a una font d’aprenentatge i no com a quelcom negatiu i que s’ha d’eliminar.

Aquest document també pretén treballar amb l’alumnat els deu principis propis de la cultura de la mediació (vegeu taula 2, pàg. 9) establerts per Munné & Mac-Cragh (2006). S’han escollit aquests continguts com a objectes d’aprenentatge per tal de poder formar els estudiants amb les habilitats pròpies de la mediació. Això és a causa que aquestes habilitats ajudaran a l’alumnat a millorar les seves habilitats interpersonals, a reconèixer i valorar els sentiments d’un mateix i dels altres, a fomentar la seva autoregulació, a desenvolupar actituds d’interès i de respecte envers els altres, etc. Per tant, dotarà als estudiants d’unes aptituds i competències que els acompanyaran i ajudaran al llarg de tota la seva vida.

Un dels pilars bàsics d’aquest programa recau en les fases d’un procés de mediació de Torrego (2000) (vegeu taula 3, pàg. 10). Tot i que les intervencions que contempla aquest document van encaminades sobretot a l’ensenyament-aprenentatge de les habilitats de mediació esmentades amb anterioritat, també pretén familiaritzar l’alumnat amb el procés a seguir per a la resolució d’un conflicte. En la mediació aquest procés pren molta importància ja que no es pot resoldre un problema de qualsevol manera, sinó que per a treballar els continguts propis d’aquesta cultura de mediació resulta essencial la manera d’enfrontar i solucionar el conflicte.

5. Orientacions metodològiques

La metodologia proposada per a la implementació d'aquest programa es basa en tres tipus de models educatius: l'enfocament constructivista del procés d'ensenyament-aprenentatge, el model sistèmic i l'orientació humanista. En relació a la perspectiva constructivista, parteix de la concepció d'un procés de construcció personal al llarg de la vida. L'alumne, segons aquesta perspectiva teòrica, és el subjecte que només pot aprendre quan se li obre una activitat mental constructiva generadora de significats i de sentit gràcies a la figura del mestre. El mestre, a més d'afavorir aquesta activitat mental constructiva, té la responsabilitat i missió de guiar-la en la direcció que marquen els sabers culturals i socials perquè l'alumne pugui introduir-se dins de la societat (Coll, 2001). Quant al model sistèmic, un dels seus eixos centrals de la intervenció és l'habilitat de comunicació, basant-se en el fet que la comunicació gratificant és un poderós mecanisme de canvi en les relacions interpersonals (Carpena, 2012). Tanmateix, aquest model també subratlla la importància d'intentar treballar tenint en compte tots els sistemes involucrats en la vida de la persona. Per tant, condueix a avaluar i treballar des d'una visió global tenint una concepció on la causa d'un problema no es troba en una persona aïllada sinó en les relacions entre sistemes de desenvolupament humà (Bronfenbrenner, 1977). Per últim, sobre l'orientació humanista, proposa la creació de contextos i activitats que ajudin a l'alumnat a pensar i a descobrir el seus propis valors (Carpena, 2012).

La intervenció consistirà, doncs, a proporcionar situacions d'ensenyament-aprenentatge a l'alumnat que siguin el més contextualitzades i funcionals possible. De manera que es generin processos de construcció personal a tres nivells: cognitiu, emocional i conductual, i induint i motivant el judici moral (Carpena, 2012). El paper del mestre haurà d'afavorir situacions comunicatives, estimular i acceptar la iniciativa i autonomia de l'alumnat, així com permetre que l'alumne dirigeixi el seu propi procés d'aprenentatge. El mestre també haurà d'intentar crear vincles amb els estudiants de manera que s'estableixi una comunicació que faci possible el tractament de la via emocional, ja que resultarà important a l'hora de formar-los en les habilitats pròpies de la cultura de la mediació. Tanmateix, aquesta atmosfera positiva contribuirà a crear un clima sense ansietat i de coneixença mútua dins l'aula. En definitiva, resultarà indispensable que el professorat encarregat de dur a terme les propostes d'aquest programa tingui en compte que:

«Les actituds del mestre són model i punt de referència, el nostre comportament és el millor instrument de què disposem per facilitar la construcció de valors i ensenyar comportament adequats (...) Hem d'oferir models sòlids d'identificació amb els quals els nenes i les nenes es puguin orientar i identificar» (Carpena, 2012, p. 161).

6. Participants

Els participants d'aquest programa són els mestres i els alumnes de l'etapa d'Educació Primària. En principi es pretén que sigui el tutor el professional qui imparteixi les propostes formulades a l'apartat següent amb la finalitat que és ell qui acostuma a conèixer millor i ha creat un vincle amb l'alumnat. D'aquesta manera, es busca que durant la implementació de les intervencions s'estableixi a l'aula un clima de confiança i seguretat que contribueixi a la formació de cohesió de grup i a l'expressió de sentiments i emocions.

En relació a l'alumnat, les propostes didàctiques estan dividides segons els tres cicles diferents que formen l'etapa d'Educació Primària: cicle inicial (primer i segon), cicle mitjà (tercer i quart) i cicle superior (cinquè i sisè). A partir d'aquí, es deixa al responsable de la intervenció que adapti els continguts i la dinàmica de la manera que consideri més pertinent i ajustada a les necessitats educatives dels estudiants.

7. Organització general

El programa "Mediació: passem d'un problema a una solució" s'estructura en quatre blocs diferents. Tres d'aquests blocs corresponen a les tres etapes que formen l'Educació Primària: cicle inicial, cicle mitjà i cicle superior. El quart bloc està format per les propostes transversals, les quals són activitats per a dur a terme durant tot el curs escolar a l'aula i que es poden aplicar en els tres cicles de primària. La seva finalitat és que esdevinguin una rutina i que passin a formar part de la pròpia cultura i funcionament de l'aula. Amb això, es pretén que aquest programa passi a formar part del currículum del centre i que no només siguin activitats aïllades, generalitzant-se doncs, a la vida escolar dels alumnes i que puguin produir els efectes desitjats i que siguin durables. Per això també es realitza aquest programa al llarg de tota la primària, perquè com més es porti a terme en diferents moments, més possibilitats hi ha de què les propostes s'interioritzin.

En relació als blocs de cicle inicial, cicle mitjà i cicle superior, les propostes d'intervenció estan dividides en tres tipologies diferents segons les característiques de l'activitat: intervencions d'iniciació, de capacitació i d'aprofundiment. Les propostes d'iniciació són aquelles que constitueixen una primera presa de contacte sobre la cultura de mediació. Les de capacitació ja comencen a tractar i a endinsar-se més en el tema, mentre que les d'aprofundiment ja esdevenen activitats en les quals es posa en pràctica la resolució de conflictes i es realitza una aproximació al procés de mediació entre iguals.

Els recursos que presenta el programa no són tancats sinó que són propostes orientatives. Per tant, el professional encarregat de dur a terme les intervencions és lliure de fer les modificacions i adaptacions pertinents de manera que s'ajustin al màxim al grau de desenvolupament dels infants a qui van adreçades. Tanmateix, es poden repetir en anys successius perquè el raonament de cada nen i nena varia cada curs i fent algunes petites modificacions es pot plantejar l'activitat com si fos nova, encara que l'essència de la proposta sigui la mateixa.

8. Propostes d'intervenció

En aquest apartat es desglossaran les diferents propostes d'intervenció que formen aquest programa de mediació. Tot seguit (vegeu taula 5) hi ha resumides totes les activitats organitzades segons el bloc i el tipus al qual pertanyen. El programa conté un total de 65 activitats: 20 intervencions al bloc de Cicle Inicial, 21 al bloc de Cicle Mitjà, 19 al bloc de Cicle Superior i 5 al bloc de propostes transversals. Hi ha algunes activitats que es troben repetides en diferents cicles perquè s'ha considerat interessant treballar-les al llarg de tota l'etapa d'Educació Primària.

Taula 5

Organització de la seqüència de propostes d'intervenció

BLOC	TIPUS	ACTIVITAT
CICLE INICIAL (6-8 anys)	Iniciació	1) Hola, hola, bon dia i bon sol 2) La baralla 3) Peus i mans 4) Posem normes! 5) Què fa que siguis tu? 6) L'eco
	Capacitació	7) Tots som pomes! 8) El tron 9) Què passaria si... 10) Qui menja sopes se les pensa totes 11) Per amirat no deixis de dir la veritat 12) Què et passa? 13) Paisatge a tres mans 14) Parar la taula 15) Què és l'assetjament? 16) Els rols
	Aprofundiment	17) Un cas com un cabàs 18) Les estàtues 19) Els problemes de la gent gran 20) Joc de cartes
CICLE MITJÀ (8-10 anys)	Iniciació	1) L'arc de Sant Martí 2) Tu sí, tu no 3) Com és la classe? 4) Taxi! Taxi! 5) L'arbre de l'amistat 6) Posem normes!
	Capacitació	7) Escolta activa: mostrar empatia i parafrasejar 8) Aspectes orals de la comunicació? 9) La primera meravella del món 10) L'enuig 11) Els conjunts 12) Què fas per tal que tothom se senti bé a la classe? 13) Ets un noi/a simpàtic/a? 14) L'ascensor 15) Bully Dance (Primera part) 16) Bully Dance (Segona part) 17) El compromís

	Aprofundiment	18) L'autocar 19) El dilema 20) La taronja 21) Negociació cooperativa
CICLE SUPERIOR (10-12 anys)	Iniciació	1) El tresor 2) L'elefant 3) T'escolto 4) La galàxia 5) Posem normes!
	Capacitació	6) Com responem als conflictes? 7) Com afrontar els conflictes constructivament 8) Els pèls de punta 9) Diferents emocions en una mateixa situació 10) Què t'interessa? 11) Construcció de consens 12) Reconèixer l'error, celebrar l'èxit 13) Culpable o innocent? 14) Assetjament: veritat o fals? 15) Els rols 16) El compromís
	Aprofundiment	17) El treball de naturals 18) Negociem 19) La veritable història de...
PROPOSTES TRANSVERSALS (Cicle inicial, Cicle Mitjà i Cicle Superior)		1) Parleu titelles 2) La vareta 3) L'avi savi 4) La porta de la pau 5) La bústia

8.1 Cicle inicial

8.1.1 Activitats d'iniciació

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 1
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: Hola, hola, bon dia i bon sol
<p style="text-align: center;">Desenvolupament</p> <p>Cantarella infantil que permet saludar i anar donant la mà a cada un dels nens i nenes del grup. Ens posem en rotllana, un dels infants es col·loca al mig i encaixa la mà als companys que canten la tonada. Tan sols es tracta d'un primer apropament entre els nens i les nenes que componen un grup nou. És una invitació a conèixer-nos i establir contacte.</p>
<p style="text-align: center;">Material</p> <p style="text-align: center;">Cap.</p>
<p style="text-align: center;">Valoració</p> <p>Un cop acabada l'activitat fem una posada en comú: hi ha algun company a qui no hem saludat? Què vol dir encaixar la mà? T'agrada encaixar la mà? I que te l'encaixin? Ho has vist fer? A qui?</p>
<p style="text-align: center;">Conclusions</p> <p>Saludar els companys/es amablement fa que ens sentim aollits. Fer una encaixada és un gest convencional per donar la benvinguda. Cada dia en arribar a l'escola ens saludem.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 57.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 2
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: La baralla
Desenvolupament
<p>Treball individual de llenguatge plàstic. Cada nen dibuixa una baralla en la qual ha participat (a l'escola, al parc, a casa, etc.). Seguidament explica la situació viscuda donant detalls sobre els participants, com va començar i com va acabar. A partir d'aquí es classifiquen i exposen els dibuixos segons els recursos utilitzats en cada situació: demanar ajuda, marxar corrents, utilitzar la força, parlar...Apareixen quatre grups:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Buscar l'ajuda de l'adult o d'un altre/a company/a. 2) Fugir (plorar, deixar-ho estar, cedir...). 3) Agredir (cridar, empènyer, insultar, pegar, tibar...). 4) Dialogar.
Material
Fulls i material de dibuix.
Valoració
<p>Com ha quedat l'exposició? Tothom s'ha barallat alguna vegada? Què heu fet per acabar la baralla? Què podríeu haver fet de diferent? Quines solucions creieu que funcionen? Quines no? Què passa si no hi ha ningú gran per arreglar-nos els problemes?</p>
Conclusions
<p>Hi ha diferents maneres d'encarar els problemes. Algunes milloren la situació i d'altres l'empitjoren. Val la pena aprendre com solucionar els problemes.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 63.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 3
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: Peus i mans
<p style="text-align: center;">Desenvolupament</p> <p>Passar conversa per explicitar i consensuar normes. En aquesta sessió volem posar l'accent en la necessitat d'establir normes i límits i saber acceptar-los de grat. Dibuixem a la pissarra un parell de peus i mans. Preguntem als nens què podem fer amb els nostres peus i mans i ho classifiquem. Com a criteri de classificació utilitzem normes bàsiques de convivència com són: NO pessigar, empènyer, fer la traveta, embrutar, estripar...Sí caminar, saltar, acariciar, menjar, pintar...podem plasmar les conclusions en un mural.</p>
<p style="text-align: center;">Material</p> <p style="text-align: center;">Pissarra i guix.</p>
<p style="text-align: center;">Valoració</p> <p>Què us agrada fer amb els vostres peus i mans? Què no hem de fer amb els nostres peus i mans?...</p>
<p style="text-align: center;">Conclusions</p> <p>Les mans i els peus no són bons ni dolents. Són nostres i amb ells fem el que volem. Les normes han de servir per organitzar-nos millor la vida.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 158.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 4
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: Posem normes!
Desenvolupament
<p>Les normes fixen actuacions que contribueixen a regular la convivència a l'aula. Tanmateix, ajuda a tranquil·litzar el fet de saber què passarà si es compleixen o si s'incomplixen. Els alumnes amb l'ajuda del tutor han d'escollir com s'haurien de comportar a la classe perquè, entre tots, mestres i alumnes, contribueixin a crear un bon clima de treball i convivència a l'aula. Primer de tot cal fer una exploració de coneixements previs com ara: què són les normes, per a què serveixen, quines normes coneixeu, a quin lloc pertanyen, etc. Un cop fet això es podrà procedir a fer una pluja d'idees de les normes que es vol que formin part de l'aula. El més important d'aquesta activitat és que les normes que surtin, s'escullin entre tots de manera que les facin més seves i que no siguin imposades sinó que les han escollit ells mateixos. El tutor ha d'estar obert a negociar i a rebre demandes, és a dir, a què apareguin normes també per a ell i/o el professorat. També és molt important que les normes siguin formulades sempre en positiu i que siguin revisables al llarg del curs. Un cop escollides les normes, es fixaran les conseqüències que tindran el seu incompliment, les quals han de ser raonables i lògiques. No hi pot haver arbitrarietat entre la infracció, la norma i la mesura correctora. Finalment, les normes s'escriuran en una cartolina i les signaran tots els alumnes i el tutor com si fos un contracte i es penjaran a l'aula.</p>
Material
Cartolina i retoladors.
Valoració
Les normes són moralment acceptables per a tots? És possible dur-les a la pràctica? Les conseqüències tenen relació amb la norma que s'ha transgredit?
Conclusions
<p>Per tal de preveure les conseqüències d'una acció cal que la normativa del centre sigui clara i coneguda per tots. Els nois i les noies han de saber quan el seu comportament serà reprovable i/o sancionable, el per què i el com. Fer recordatoris de les normes, aplicar-les amb coherència... són eines educatives que tots tenim a l'abast. Per altra banda, no podem oblidar que tot el treball sobre la normativa ha d'anar acompanyat d'una anàlisi de possibles alternatives d'actuació. La sanció derivada de l'incompliment d'una norma tan sols posa barreres a un comportament indesitjable, i si no s'acompanya de models positius o es desenvolupen recursos personals, difícilment podrà canviar-se la conducta.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "El benestar a l'aula eines per a l'acció tutorial (2)" per M.C. Boqué, M. Codó i M. Escoll, 2008, p. 10.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 5
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: Què fa que siguis tu?
Desenvolupament
<p>Passar conversa amb el grup, sense pressa, partint de la pregunta <i>“Què fa que siguis tu?”</i>. Aquesta pregunta ens permet de compartir reflexions sobre com ens veiem, permetent al grup de construir i verbalitzar les pròpies vivències i emocions. A poc a poc els infants anomenen característiques físiques, trets del seu caràcter, costums o bé aspectes de la seva història personal, que reflecteixen com es veuen a si mateixos. La mestra dinamita la conversa formulant preguntes que ens ajudin a adonar-nos que tots som únics, que no hi ha una sola característica que ens faci ser com som, que dintre d’aquest conjunt de trets n’hi ha que no ens agraden a nosaltres mateixos o als altres. Algunes de les nostres qualitats menys valorades es poden canviar i d’altres no, això significa que de vegades ens haurem d’esforçar per superar-nos i d’altres que haurem d’acceptar-nos tal i com som. Evidentment, l’activitat s’ha de desenvolupar en un clima de confiança, tranquil·litat i respecte. Quan tothom ha reflexionat sobre si mateix s’enregistra una cinta magnetofònica o videogràfica seguint un model de presentació del tipus: <i>“Em dic...i jo sóc jo perquè...No m’agrada...i ho puc canviar, tampoc no m’agrada...i això no ho puc canviar”</i>. Exemple: <i>“Em dic Paula i jo sóc jo perquè sóc rossa, molt riallera i ordenada. No m’agrada menjar-me les ungles i això ho puc canviar. No m’agrada ser pigada i això no ho puc canviar”</i>. Si ho creiem oportú farem còpies individuals d’aquest treball i el farem arribar a les famílies.</p>
Material
Aparell per enregistrar.
Valoració
<p>Què sabem de nosaltres mateixos? Hi ha algú perfecte? Què fem amb allò que no ens agrada? Què vol dir “ser especial”?...</p>
Conclusions
<p>Podem descobrir i compartir com som, què ens agrada de nosaltres mateixos, què no ens agrada, què podem canviar i què hem d’acceptar. Quan una persona ens parla d’ella mateixa l’escoltem respectuosament</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de “Fem les paus. Mediació 3-6 anys” per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 98.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 6
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: L'eco
Desenvolupament
Exercici d'escolta activa. En parelles es tracta de que una persona li expliqui a l'altra què ha fet el cap de setmana i qui escolta repeteix, tant exactament com pot, allò que li han contat. Per acabar pregunta: "és això?" i l'altre li ha de respondre que sí o precisar-li de nou el que ha dit.
Material
Cap.
Valoració
Sabem escoltar? Com ho fem per escoltar? De què serveix repetir el que ens han dit?...
Conclusions
Escoltar és molt important per saber què ens diuen els altres. Quan repetim el que l'altra persona ens diu ho fem per veure si l'hem entès bé.
<i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 218.

8.1.2 Activitats de capacitació

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 7
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Tots som pomes
<p style="text-align: center;">Desenvolupament</p> <p>La mestra porta a l'aula dues pomes (que siguin el més semblants possible) i pregunta als alumnes si els semblen iguals. Els alumnes han d'arribar a la conclusió que les dues tenen el mateix color, mida, etc. Les dues fan bona pinta i vénen ganes de menjar-se-les. De cop la mestra ha de tirar una de les dues pomes al terra i començar a dir que no li agrada gens aquesta poma, que el seu color és horrible, que és massa grossa, que fa mala olor...Després ha de donar permís als alumnes perquè també insultin i es riguin de la poma. Tot seguit han de començar a dir coses bones de l'altra poma. Després s'ha d'arribar a la conclusió que ambdues pomes segueixen sent semblants o iguals. Un cop fet això, la mestra procedirà a tallar ambdues pomes per la meitat. El resultat serà que la poma que han dit coses bones està genial i intacta, mentre que la poma que han insultat està oxidada i marronosa. Una fa molt bona pinta i l'altra no vénen gaire ganes de menjar-se-la. La mestra haurà de conduir un debat sobre què creuen que ha passat, per què una fa bona pinta i l'altra no i fer reflexionar els alumnes sobre la relació de les pomes amb nosaltres mateixos.</p>
<p style="text-align: center;">Material</p> <p style="text-align: center;">Dues pomes. També es pot fer la dinàmica ensenyant aquest vídeo a l'aula: https://www.youtube.com/watch?v=OJdU-UsRbDU</p> <p style="text-align: center;">Tot i que és aconsellable que l'activitat sigui el més vivencial possible per a què sigui més eficaç.</p>
<p style="text-align: center;">Valoració</p> <p>Les dues pomes són iguals? Què li ha passat a la poma que se li han dit coses bones? I a la que se l'ha insultat? Algú s'ha negat a dir-li coses dolentes a la poma? Per què?</p>
<p style="text-align: center;">Conclusions</p> <p>La poma que ha estat insultada i colpejada li ha passat el mateix que ens passa a les persones quan ens tracten malament amb paraules o accions. Quan la gent pateix <i>bullying</i> es sent malament per dins i la gran part de vegades no comparteix amb els altres els seus sentiments. Per fora pot semblar que està bé però en el fons no ho està. Les nostres paraules i les nostres accions poden tenir fortes repercussions en els altres i hem de ser-ne conscients.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 8
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: El tron
Desenvolupament
<p>Joc en grup. Un voluntari o voluntària s'asseu en una cadira al davant dels companys/es. La resta d'infants miren de dir-li quelcom agradable sobre la seva persona: aspecte físic, manera de ser, actitud davant dels altres...El mestre advertirà que no s'hi val a dir allò que no ens agrada, sinó tot el contrari i valorarà la importància de la sinceritat. És interessant veure què passa quan s'asseu al tron un nen/a que molesta als altres, pot ser que ningú no digui res o que intentin dir qualitats negatives. No hem de deixar passar l'ocasió i esforçar-nos per tal que, finalment, puguem felicitar-lo/a de debò.</p>
Material
Cap.
Valoració
<p>Com t'has trobat davant dels companys/es? Com us heu trobat dient una qualitat als companys/es? Tenim el costum de dir a les altres persones allò que ens agrada d'elles? Quan?...</p>
Conclusions
<p>Tots tenim coses bones, qualitats. És important buscar coses bones dels companys. Quan algú ens felicita o diu coses positives de nosaltres les acceptem i agraïm.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 124.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 9
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Què passaria si...
Desenvolupament
<p>Passar conversa. Expliquem situacions conflictives hipotètiques i fem preguntes per a què els infants trobin les seves pròpies solucions. Exemples: què passaria si sortissis al carrer i ploqués molt i no tinguessis paraigua?, Què passaria si volguessis jugar amb una joguina que tu no tens i el teu veí sí?, Què passaria si t'oblidessis l'esmorzar a casa?...Es fa un recull amb totes les respostes a cada pregunta i a continuació demanem quina de les opcions sembla la més adient.</p>
Material
Cap.
Valoració
Hem trobat solucions a cada problema? Quantes? Serveixen?...
Conclusions
<p>Pensant trobem diferents maneres de solucionar un problema.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 135.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 10
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Qui menja sopes se les pensa totes
Desenvolupament
<p>Generació d'alternatives. El mestre planteja a classe un problema hipotètic: què passaria si les cuineres de l'escola es possessin malaltes i no hi hagués dinar per a ningú. Per grups hem de buscar solucions i decidir què podem fer per tal que cap dels nens i nenes es quedi sense dinar. En un primer moment, el mestre demana a cada grup que pensi moltes idees diferents per solucionar aquest problema (encarregar menjar, anar convidat a casa d'algú, quedar-se sense menjar, fer un dinar fred a la classe,...). Posem en comú totes les idees sense criticar-ne cap. Seguidament cada grup valora les diferents propostes, tenint en compte les possibilitats reals de dur-les a la pràctica, cal preveure què necessitem i si ho tenim a l'abast. Això significa eliminar les idees que no poden funcionar, les que no ens agraden i les que no són correctes (per exemple quedar-se sense menjar). Finalment, elaborem una carta adreçada a les cuineres desitjant que es recuperin aviat i explicant com ens ho arreglarem sense elles per un dia.</p>
Material
Cap.
Valoració
<p>Què hem de fer quan tenim un problema? Quantes idees es necessiten abans de prendre una decisió? Tot és possible? Per què?...</p>
Conclusions
<p>Quan tenim un problema pensem moltes solucions i triem la més convenient. Quan fem plans hem de pensar si són possibles, què necessitem per dur-los a la pràctica i si són bons per a tothom.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 147.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 11
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Per amestat no deixis de dir la veritat
Desenvolupament
<p>Passar conversa al voltant de les mentides. Podem improvisar una història sobre una nena o un nen que menteix per encobrir un amic. Per exemple: “un dia en una classe com la nostra, els nens i nenes van fer uns treballs de pintura molt bonics i els van deixar a terra perquè s’assequessin. La Marina i el Pol els vana anar a mirar i la Marina els va començar a assenyalar amb el peu. Així va embrutar molts dibuixos però no el seu ni el del Pol. El Pol li va dir a la Marina que parés. Llavors va venir la Júlia que havia dibuixat una família de dofins i se’ls va trobar bruts, sense ulls i el mar tot marró. La Júlia, plorant, li va preguntar a la Marina perquè ho havia fet. La Marina, tant tranquil·la, va respondre: - Jo no he estat, oi Pol? I el Pol va callar perquè no és un espieta, i la Marina és la seva millor amiga. La Júlia cada cop més desconsolada li va explicar a la mestra. I la mestra quan va veure les pintures va voler saber què havia passat. Van seure tots en rotllana amb les pintures al mig” Tallem al història en aquest punt i preguntem als nens i nenes què creuen que va passar després. També és important preguntar com creuen que es va sentir la Marina, la Júlia i el Pol i què pot fer i ha de fer, cadascú en aquesta situació. Podem derivar la conversa cap a situacions de la vida quotidiana en què una mentida ha fet mal a algú.</p>
Material
Cap.
Valoració
<p>Què en penseu de la Marina? Què en penseu del Pol? Heu hagut de dir mai una mentida per un amic? Val la pena dir mentides? Què vol dir ser un “espieta”?...</p>
Conclusions
<p>Ser amics i dir mentides no té res a veure. Una malifeta no té disculpa perquè l’hagi fet un amic. Dir la veritat no és “ser un espieta”.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de “Fem les paus. Mediació 3-6 anys” per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 158.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 12
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Què et passa?
Desenvolupament
<p>Joc de mímica. Asseguts en rotllana demanem a un nen o nena que es posi al mig i que faci veure que està plorant. Un company s'aixeca i li pregunta amb interès: "què et passa?". L'altre nen explica la seva història: he caigut, em fa mal la panxa, vull la meva mare... La dinàmica es repeteix varies vegades amb diferents infants que expliquen el plor per motius variats. En altres sessions es pot repetir el joc a partir de l'expressió de noves emocions: riure, estar enfadat, nerviós...</p>
Material
Cap.
Valoració
Per què plorem? Què penseu quan algú plora? Què podem fer quan algú plora?
Conclusions
<p>Quan veiem la cara que fa un company/a li podem preguntar "Què et passa?" i demostrar-li que ens preocupem. Podem plorar, riure,...per motius diferents.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 207.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 13
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Paisatge a tres mans
Desenvolupament
<p>Treball amb pintura: formem tres grups: un grup groc, un de blau i l'altre no té cap color, aquest és un bon problema! El grup groc té un gran cercle de paper i pintura groga i el blau un rectangle de paper encara més gran i pintura blava. El tercer grup té una tira llarga de paper, però no el poden pintar. Els nens i nenes del grup groc s'impregnen les dues mans i els del grup blau també. Què poden fer les que no tenen pintura? La mestra els suggereix que encaixin una mà amb un company del grup groc i l'altra amb un company del grup blau i que seguidament es freguin les mans i observin què passa. Tots ens ensenym les mans i comentem com el tercer grup ha passat de no tenir color a tenir-ne un de propi, el verd. Ara ja podem pintar el sol, el cel i l'herba. Per acabar posem el paisatge.</p>
Material
Pintura de dits: blava i groga. Paper gran blanc d'embalar.
Valoració
Quin era el problema? Què hem fet? Com ho hem fet? Quin resultat hem obtingut?...
Conclusions
<p>Quan veiem la cara que fa un company/a li podem preguntar "Què et passa?" i demostrar-li que ens preocupem. Podem plorar, riure,...per motius diferents.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 209.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 14
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Parar taula
Desenvolupament
<p>Negociació i cooperar. Dividim els nens i nenes en sis grups: (1) safates; (2) plats; (3) gots; (4) tovallons; (5) culleres; (6) forquilles. Cada grup té tants plats, gots,...com nens hi ha a la classe. L'objectiu és que cadascú aconsegueixi parar la pròpia taula, segons el model exposat: safata, plat, got, tovalló, cullera i forquilla. La manera d'aconseguir-ho serà intercanviant objectes. No podem agafar res si no ens ho donen. Probablement l'objectiu no s'aconseguirà a la primera, hi haurà infants que acumularan tota mena de material, d'altres que ho donaran tot i no reuniran res, alguns prendran el que necessiten, d'altres es bloquejaran...per això quan ens convingui aturem l'activitat i la tornem a començar. No hem de perdre de vista que, per tal que la negociació sigui col·laborativa, tothom ha d'aconseguir l'objectiu de parar la seva taula. Val la pena parlar de com ho hem fet el primer cop i proposar idees entre tots a l'hora de realitzar el segon intent. Per tal de negociar és important demanar les coses correctament, tenir cura del material, parlar amb calma...Finalment enganxem amb cola els diferents objectes a la safata i cadascú se la pot endur a casa. Ja sabem parar la taula i podem col·laborar amb les tasques de casa!</p>
Material
<p>Safates de cartró, plats, gots, tovallons, forquilles i culleres de plàstic de colors ben divertits. Si no volem comprar el material podem fer-lo amb paper o cartolines.</p>
Valoració
<p>Ha estat difícil parar la taula? Per què? Quins problemes hem tingut? Com els hem solucionat?</p>
Conclusions
<p>Per parar la nostra taula hem necessitat posar-nos d'acord amb els companys/es.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 211.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 15
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Què és l'assetjament?
Desenvolupament
<p>Es visualitzarà a l'aula el vídeo "Piedra, papel o tijera: Educación emocional contra el Acoso escolar"¹. A partir del vídeo s'intentarà definir entre tota la classe què és l'assetjament entre iguals. Les idees principals a tractar han de ser: per a què existeixi <i>bullying</i> fan falta com a mínim dues persones, assetjador i víctima; als assetjadors els agrada sentir-se forts i superiors; els assetjadors senten que tenen poder sobre la víctima i l'utilitzen per fer-li mal; el <i>bullying</i> són més que simples bromes, són doloroses i no divertides. Aquestes idees s'aniran posant a la pissarra per anar construint entre tots una definició grupal del què és el <i>bullying</i>. Un cop visualitzat el vídeo i fet una mica el debat per a definir què és l'assetjament, s'aniran identificant les idees exposades a l'aula amb una segona visualització del vídeo per anar-les assenyalant.</p>
Material
Vídeo.
Valoració
<p>Què és l'assetjament escolar? Què els passa a les persones que el pateixen? Com creieu que se senten? Què els passa a les persones que són testimonis de l'assetjament? Com se senten en veure què tracten malament a algú altre? Algú pensa que el <i>bullying</i> és un problema de la nostra escola? I de la nostra classe?</p>
Conclusions
<p>Per poder prevenir o solucionar un problema és essencial primer definir-lo.</p>

¹ <https://www.youtube.com/watch?v=YPy2La2THM4>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 16
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Els rols
Desenvolupament
<p>Es visualitzarà a l'aula el vídeo "Piedra, papel o tijera: Educación emocional contra el Acoso escolar"². Els alumnes ja hi estaran familiaritzats perquè hauran fet prèviament una activitat sobre aquest mateix vídeo. Per començar, s'explicarà als infants amb un dibuix esquemàtic quins són els rols que es donen en una situació d'assetjament (vegeu taula 1, p. 6). A partir d'aquesta explicació es posarà el vídeo i s'intentarà que els alumnes hi vagin identificant els rols.</p>
Material
Vídeo.
Valoració
<p>Quins rols es donen en una situació d'assetjament? Quin rol penseu que adoptaríeu vosaltres? Faríeu alguna cosa si fóssiu els espectadors? Ho comunicaríeu a algun adult?</p>
Conclusions
<p>Identificar els rols que es donen a una situació d'assetjament pot ajudar a conscienciar i sensibilitzar l'alumnat perquè trenquin amb la cultura del silenci que acostuma a ser característica de les situacions d'assetjament. Sovint els testimonis confonen els maltractaments amb bromes o actituds desagradables i per això cal ajudar-los a saber-ho diferenciar i que, per tant, ningú no es consideri responsable o participi d'allò que passa.</p>

² <https://www.youtube.com/watch?v=YPy2La2THM4>

8.1.3 Activitats d'aprofundiment

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 17
Tipus activitat: Aprofundiment
Títol activitat: Un cas com un cabàs
<p style="text-align: center;">Desenvolupament</p> <p>Dramatització. Fem grups de tres. Cada grup té una nina o un peluix. La mestra explica que la nina té un problema. Aquest problema pot fer referència a la vida quotidiana dels infants (la nina no vol esmorzar, ha trencat un plat, ha fet una rebequeria perquè no vol anar a l'escola, ha pegat el seu germanet, ha d'anar al metge,...). Es tracta que els infants enraonin amb la joguina. La mestra volta per la classe i escolta les converses. Pot prendre nota de diferents actituds enfront del conflicte que segurament reflecteixen el bagatge experiencial i vivencial dels infants.</p>
<p style="text-align: center;">Material</p> <p style="text-align: center;">Nines i animals de peluix.</p>
<p style="text-align: center;">Valoració</p> <p>Què li heu dit a la nina? Com creieu que se sent la nina?...A partir de les notes la mestra exposa diferents punts de vista i demana als nens i nenes que els valorin. Per exemple, algú ha dit: "si vas al metge et compraré...", "estàs castigat sense...", "ara ja no t'estimo...", "anar a l'escola és molt important", "l'esmorzar t'ajudarà a fer-te gran", "vols que t'ajudi?"...</p>
<p style="text-align: center;">Conclusions</p> <p>Són pròpies i de cadascú i de les situacions plantejades. En general però, ens interessa que els infants diferenciïn entre fer allò que cal fer per la simple raó de què és el més correcte i allò que fem sota amenaça o motivats per una compensació afegida.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 207.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 18
Tipus activitat: Aprofundiment
Títol activitat: Les estàtues
Desenvolupament
<p>Dramatització de conflictes. En grups de quatre o cinc persones pensem un conflicte per representar entre tots. Seguidament cada grup l'escenifica davant de la classe fent una escultura formada per diferents estàtues. Els observadors formulen preguntes que les estàtues contesten amb un sí o amb un no. Al final hem de descobrir què ha passat. També és interessant que els espectadors diguin com els agradaria veure representat el final del conflicte. Poden haver-hi diferents finals.</p>
Material
Cap.
Valoració
Quins conflictes ens preocupen en aquesta classe? Quins finals ens agraden més?...
Conclusions
<p>Segons com actuem el conflicte acabarà d'una manera o d'una altra.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 217.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 19
Tipus activitat: Aprofundiment
Títol activitat: Els problemes de la gent gran
Desenvolupament
<p>Passar conversa en gran grup sobre els problemes de la gent gran que coneixem. És un bon moment per a què la mestra pugui explicar alguna de les seves preocupacions. També pensarem entre tots idees per regalar-les als grans de la casa per a què solucionin els seus problemes. Pensarem moltes alternatives a cada problema.</p>
Material
Cap.
Valoració
<p>Han sortit molts problemes? Quins? Sols els grans tenen problemes? Són diferents els problemes dels grans i els dels petits? Quins problemes ens preocupen a nosaltres? Han sorgit moltes alternatives? Penseu que és important compartir els problemes? Per què?...</p>
Conclusions
<p>Petits i grans tenim problemes. És molt important compartir-los i pensar moltes solucions entre tots.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 217.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 20
Tipus activitat: Aprofundiment
Títol activitat: Joc de cartes
Desenvolupament
<p>Creació d'un joc de cartes col·lectiu. Demanem a cada nen/a que pensi en un conflicte dels que passen a la classe, a casa seva o al món. Cadascú ha de pensar en un conflicte diferent i també inventar una solució constructiva i original. Seguidament amb colors de cera, pintures o retoladors gruixuts dibuixen el problema en mig full i la solució que han pensat a l'altra meitat. La mestra recull tant l'explicació del conflicte com la solució proposada. En una sessió a l'aula d'informàtica cada infant passa el text a l'ordinador. Finalment enganxem els dibuixos i els textos en cartolines diferents formant cartes del joc. En gran grup fem un assaig de com jugar a cartes. Repartim dues cartes a cada infant. A l'atzar algú inicia el joc tirant una carta amb un problema o amb una solució. Qui té la carta complementària s'aixeca, la tira i es queda les dues. Llavors tira una altra carta i continua el joc. La baralla de cartes, convenientment plastificada, pot formar part del racó de jocs de taula i s'hi pot jugar per parelles, petit grup o gran grup. Val la pena estimular la conversa al voltant de cadascuna de les cartes.</p>
Material
Material de dibuix i cartolines.
Valoració
<p>Us agrada jugar a cartes? Cada problema té la seva solució? Us agraden les solucions que hem pensat? Per què? Cada problema té una única solució? Per què?...</p>
Conclusions
<p>Cada problema té una solució o més. Nosaltres som capaços de solucionar els nostres problemes.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 219.</p>

8.2 Cicle Mitjà

8.2.1 Activitats d'iniciació

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 1
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: L'arc de Sant Martí
<p style="text-align: center;">Desenvolupament</p> <p>Es reparteixen dues tires a cada nen/a amb la consigna d'escriure-hi el nom i una qualitat o característica pròpia. El mestre demana primer les tires de color violeta, el/s nen/s que les tenen les llegeixen en veu alta i el mestre les uneix formant un arc sobre la paret. Se segueix el mateix procediment amb les tires blau fosc, blau clar, verd, taronja, groc i vermell (lògicament hi haurà més tires dels colors més exteriors). Si coneixeu la cançó de "L'arc de Sant Martí" segur que vindrà de gust cantar-la.</p>
<p style="text-align: center;">Material</p> <p>Cal tenir a punt les tires de fulls de color per a cada nen, millor si els colors coincideixen amb els de l'arc de Sant Martí.</p>
<p style="text-align: center;">Valoració</p> <p>Com ha quedat l'arc de Sant Martí? Què us ha agradat dels vostres companys/es? Tothom té qualitats? Hi ha nens/es amb les mateixes qualitats? Quines qualitats són les més importants?</p>
<p style="text-align: center;">Conclusions</p> <p>Tothom té qualitats. El conjunt de les qualitats de les persones formen un arc de colors diferents, tots molt bonics.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 66.</p>

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 2

Tipus activitat: Iniciació

Títol activitat: Tu sí, tu no

Desenvolupament

Es reparteixen unes cinc fotografies per alumne acompanyades d'un qüestionari amb preguntes de l'estil:

- a) Qui és el/la més simpàtic/a?
- b) Qui és el/la més antipàtic/a?
- c) Qui és el/la més gandul/a?
- d) Qui és el/la que cuina més bé?
- e) Amb qui aniries de vacances?
- f) A qui convidaries a veure la televisió a casa teva?
- g) A qui no li deixaries els retoladors?
- h) A qui no saludaries?
- i) Amb qui jugaries a futbol?
- j) Amb qui faries els deures?
- k) Amb qui et barallaries?
- l) Amb qui pararies la taula per sopar?
- m) Amb qui compartiries les laminadures?
- n) ...

Cal respondre a totes les preguntes relacionant-les amb algú de la foto. Seguidament comentem les respostes amb el company/a.

Material

Cal dur força fotografies de revistes en les quals hi surtin persones diferents: edat, sexe, ètnia, amb handicap, vestuari, expressió de la cara, etc. Les fotos es numeren o encara millor si s'hi escriu un nom.

Valoració

Ha estat un exercici difícil? Per què? Hi havia respostes més fàcils que d'altres? Com és? Com eren les vostres fotos? Què us ha fet decidir? Coneixeu alguna d'aquestes persones? Hi ha algú que us hagi caigut bé a simple vista? I malament? Sabeu què és un estereotip? I un prejudici? En el vostre barri hi ha prejudicis? Quins? Heu estat mai víctima d'algun prejudici per ser infants? Per algun altre motiu? Com us heu sentit?

Conclusions

Estem acostumats a posar etiquetes a les persones. Els estereotips són producte del desconeixement i de la "propaganda". A vegades discriminem persones perquè tenim prejudicis. Els prejudicis ocasionen conflictes i injustícies.

Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 70.

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 3
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: Com és la classe?
Desenvolupament
Se situen quatre voluntaris davant d'una paret diferent de la classe i, com si fossin estàtues, amb el coll immòbil, descriuen com és la seva classe. La resta del grup observa què passa.
Material
Cap.
Valoració
Qui dels quatre ens ha dit com és la classe de debò? Com són els punts de vista de les persones?
Conclusions
Els punts de vista de les persones són diferents. Cal mostrar-se flexible davant els diferents punts de vista.
<i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 71.

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 4
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: Taxi! Taxi!
Desenvolupament
<p>Una tercera part de la classe surt de l'aula mentre la professora dóna les instruccions als que es queden. Els que són dins de la classe són passatgers que demanen un taxi, només han de cridar al taxista, dir-li a on volen anar, agafar-se a l'esquena per tal que els porti, i quan arribin simular que paguen el trajecte. Això és tot. Mentre la professora surt a fora, es demana als passatgers que en un paper escriguin els cinc trajectes que volen fer. Cada viatge el taxista els signarà el paper conforme els ha dut. Hi haurà un temps limitat per a realitzar els cinc viatges. Els de fora seran els taxistes, i cada un d'ells tindrà una "mania" molt especial. Les manies seran del tipus: tu no puges mai els que porten ulleres; tu els que duen texans; tu les noies; tu els nois; tu els que tenen el cabell curt...Tothom ha de tenir una mania i si algun client amb aquestes característiques el crida evidentment no el pugen ni li diuen res. A la resta de passatgers els porten on vulguin anar i, al final del trajecte, els signen al paper conforme els han transportat. Junts a la classe es deixa un temps per a realitzar l'activitat i s'atura quan ja hi ha força passatgers enfadats, queixosos...que no entenen què passa.</p>
Material
Cap.
Valoració
<p>Primer són els passatgers els que expliquen com ha anat el joc, com s'han sentit, si han pogut completar els viatges, etc. Els taxistes han d'escoltar atentament què es diu d'ells. A continuació cada taxista explica el motiu del seu comportament i comenta com s'han sentit durant el joc, què ha passat quan no ha pujat una bona amiga, què li ha semblat quan algú s'hi ha enfadat, com s'ha sentit durant els comentaris, etc. La mestra pregunta: algun taxista s'ha saltat la norma? Com és? Era una consigna justa? A partir d'aquest moment el debat s'amplia cap a què és la discriminació, quines persones la pateixen, com se senten...</p>
Conclusions
<p>La discriminació és una forma de violència que impedeix a la persona realitzar les seves capacitats potencials. Les persones discriminades a vegades se senten culpables. També desenvolupen sentiments d'odi cap als opressors. Normalment és tot un grup social el qual discrimina l'altre. És difícil lluitar contra la discriminació. Es tracta d'actuar en "primera persona".</p>
<p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 74.</p>

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 5
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: L'arbre de l'amistat
Desenvolupament
<p>En un full cada nen/a dibuixa el tronc i les branques d'un arbre. Escriuen el nom ben clar al tronc. En un altre full dibuixen fulles i hi escriuen una valoració positiva, elogi o qualitat d'un company/a. (Segons com sigui el grup o l'explotació que vulguem fer del tema, es pot deixar llibertat total per tal que facin fulles per a qui vulguin. No obstant, va bé fer grups d'unes quatre persones que duren a terme l'intercanvi entre elles mateixes. Així ens assegurarem que tothom tingui el seu "arbre de l'amistat"). Enganxem les fulles a l'arbre i llegim les valoracions que ens han fet. També hem de respectar la intimitat d'aquells que no vulguin fer explícit el contingut de les fulles. Cadascú s'enduu l'arbre a casa.</p>
Material
Cap.
Valoració
Com us heu sentit fent l'activitat? Com us fa sentir el vostre arbre?
Conclusions
<p>La valoració que ens fan els/les altres ens ajuda a construir la nostra imatge personal. És important conèixer les pròpies qualitats i reconèixer les dels/de les altres.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 118.</p>

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 6	
Tipus activitat: Iniciació	
Títol activitat: Posem normes!	
Desenvolupament	
<p>Les normes fixen actuacions que contribueixen a regular la convivència a l'aula. Tanmateix, ajuda a tranquil·litzar el fet de saber què passarà si es compleixen o si s'incomplixen. Els alumnes amb l'ajuda del tutor han d'escollir com s'haurien de comportar a la classe perquè, entre tots, mestres i alumnes, contribueixin a crear un bon clima de treball i convivència a l'aula. Primer de tot cal fer una exploració de coneixements previs com ara: què són les normes, per a què serveixen, quines normes coneixeu, a quin lloc pertanyen, etc. Un cop fet això es podrà procedir a fer una pluja d'idees de les normes que es vol que formin part de l'aula. El més important d'aquesta activitat és que les normes que surtin, s'escullin entre tots de manera que les facin més seves i que no siguin imposades sinó que les han escollit ells mateixos. El tutor ha d'estar obert a negociar i a rebre demandes, és a dir, a què apareguin normes també per a ell i/o el professorat. També és molt important que les normes siguin formulades sempre en positiu i que siguin revisables al llarg del curs. Un cop escollides les normes, es fixaran les conseqüències que tindran el seu incompliment, les quals han de ser raonables i lògiques. No hi pot haver arbitrarietat entre la infracció, la norma i la mesura correctora. Finalment, les normes s'escriuran en una cartolina i les signaran tots els alumnes i el tutor com si fos un contracte i es penjaran a l'aula.</p>	
Material	
Cartolina i retoladors.	
Valoració	
Les normes són moralment acceptables per a tots? És possible dur-les a la pràctica? Les conseqüències tenen relació amb la norma que s'ha transgredit?	
Conclusions	
<p>Per tal de preveure les conseqüències d'una acció cal que la normativa del centre sigui clara i coneguda per tots. Els nois i les noies han de saber quan el seu comportament serà reprovable i/o sancionable, el per què i el com. Fer recordatoris de les normes, aplicar-les amb coherència... són eines educatives que tots tenim a l'abast. Per altra banda, no podem oblidar que tot el treball sobre la normativa ha d'anar acompanyat d'una anàlisi de possibles alternatives d'actuació. La sanció derivada de l'incompliment d'una norma tan sols posa barreres a un comportament indesitjable, i si no s'acompanya de models positius o es desenvolupen recursos personals, difícilment podrà canviar-se la conducta.</p>	
<p><i>Nota:</i> Adaptat de "El benestar a l'aula eines per a l'acció tutorial (2)" per M.C. Boqué, M. Codó i M. Escoll, 2008, p. 10.</p>	

8.2.2 Activitats de capacitació

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 7
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Escolta activa: mostrar empatia i parafrasejar
<p style="text-align: center;">Desenvolupament</p> <p>En parelles, cadascú pensa una situació divertida que li ha passat o bé que li han contat. Quan el company/a l'explica nosaltres badallem, ens distraiem, no el mirem a la cara i fem el posat d'estar avorrits.</p>
<p style="text-align: center;">Material</p> <p style="text-align: center;">Cap.</p>
<p style="text-align: center;">Valoració</p> <p>Com us heu sentit quan heu explicat la història? Teníeu ganes de seguir parlant? Què heu pensat del company/a? Si sempre es comportés així us agradaria seure amb ell/a a la classe? I convidar-lo/la el cap de setmana a casa vostra?</p> <p>Repetim l'experiència però ara mostrant empatia: mirant als ulls, assentint, repetint alguna paraula (eco) i demostrant que estem interessat/des per la persona que parla i la seva història.</p> <p>Com us heu sentit quan heu explicat la història? Teníeu ganes de seguir parlant? Heu contat la situació amb més o menys detalls? Convidaríeu el vostre/a company/a? Com és? Expliquem que una bona manera de demostrar interès per la persona que ens parla és repetir allò que ens ha dit d'una manera semblant a com ens ho ha dit. Així comprovem que ho hem entès bé i, si no és així, ens ho pot tornar a explicar. Exemplifiquem el parafraseig amb un voluntari/a que, en la pràctica anterior, ha explicat una història ben interessant. Al davant de la classe parelles voluntàries poden escollir una història que un explica i l'altre escolta. La resta del grup observa si l'oient mostra empatia (llenguatge no verbal) i si parafraseja.</p>
<p style="text-align: center;">Conclusions</p> <p>Alguns conflictes i enemistats comencen quan no es practica la comunicació activa. Les persones que no ens escolten no ens agraden i ens allunyen. És important esforçar-se per comprendre les persones del nostre voltant: mare, pare, germans, companys, etc. Escoltar activament demostra que ens interessem per l'altra persona, que creiem que és important i única.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 96.</p>

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 8
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Aspectes orals de la comunicació
Desenvolupament
<p>Quan ens comuniquem utilitzem el llenguatge verbal (paraules), el llenguatge oral (to de veu, intensitat...) i el llenguatge visual (gestos, mirada, posició...). Per tal que ens compreguin bé els tres aspectes han de ser coherents. Quin creieu que és més important? Com d'important? Després d'especular sobre la qüestió podem informar que en realitat les paraules només formen el 7% del missatge, l'entonació i la projecció de veu porten el 38% de la informació i les imatges (gestos, mirada, aspecte personal, entorn, etc.) el 55%. Ens centrarem en els aspectes orals, realitzant activitats com:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Repetir la mateixa frase (exemple: se m'ha trencat la motxilla) amb to trist, divertit, espantat, enrabiad, com un secret, mostrant sorpresa, indiferència... – Descobrir el sentit del missatge, per exemple: Que bonic! (enrabiad, decebut, alegre, admirat...) – Detectar inconsistències: "Estic molt feliç de ser aquí" (veu apagada); "La classe ha estat realment divertida" (veu monòtona); "Oh! Quina llàstima, no pots venir al parc" (to alegre), etc. <p>En grups de quatre demanem que representin la mateixa situació de tres maneres diferents utilitzant tots els elements del llenguatge. Han de ser situacions ben senzilles. Exemple: una nena passeja amb el gos. Quan arriba al parc se li escapa. Dues amigues veuen tot el que li passa. Diàleg: "el meu gos! / Se'n va cap a la carretera! / Bobi Bobi!" (amb to trist, divertit, por, ràbia...).</p>
Material
Cap.
Valoració
Heu dit sempre les mateixes paraules? Ha canviat la història? Com?
Conclusions
<p>Per comunicar-nos no només utilitzem les paraules. El to de veu i la manera de dir també ens ajuda a expressar i a comprendre el missatge. De vegades la manera de dir les coses pot fer mal a la resta de persones i no les paraules que diem.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 98.</p>

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 9
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: La primera meravella del món
Desenvolupament
<p>Expliquem als nens/es que avui veuran la primera meravella del món. Per tal que sigui una sorpresa per a tothom, un cop haguem vist la meravella haurem de mantenir-la en secret. Convidem els nens i nenes d'un en un a què, amb molta cura, obrin la capsa i mirin a l'interior.</p>
Material
<p>Necessitem una capsa ben folrada a l'interior de la qual hi posarem un mirall.</p>
Valoració
<p>Quina és la primera meravella del món? Què us ha semblat? Creieu que recordem que som tots i totes molt especials? Heu pensat mai que som únics? Preferiríeu ser diferents? Com? Per què? Quines qualitats tenim?</p>
Conclusions
<p>Cada persona és una meravella en si mateixa. Tots i totes som únics, molt especials. Segur que podem contribuir amb les nostres qualitats a fer que a la classe ens hi sentim bé i aprenguem força.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 115.</p>

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 10

Tipus activitat: Capacitació

Títol activitat: L'enuig

Desenvolupament

Dibuixarem una escala on es vegi com les manifestacions d'enuig van en augment quan perdem el control, contribuint a agreujar el conflicte i impeding pensar amb calma els canvis que volem fer. Comentarem cada graó de l'escala: molestat/a, enfadat/da, enrabiat/a, furiós/a, fora de si. Individualment identificarem les nostres emocions en situacions hipotètiques. Exemples:

1. Quan algú es burla de mi em sento...
molestat/a   enfadat/da   enrabiat/a   furiós/a   fora de si
2. Quan algú em trenca alguna cosa em sento...
molestat/a   enfadat/da   enrabiat/a   furiós/a   fora de si
3. Quan algú m'acusa injustament em sento...
molestat/a   enfadat/da   enrabiat/a   furiós/a   fora de si
4. Quan algú em traeix em sento...
molestat/a   enfadat/da   enrabiat/a   furiós/a   fora de si
5. Quan algú no em guarda un secret important em sento...
molestat/a   enfadat/da   enrabiat/a   furiós/a   fora de si
6. Quan algú m'evita em sento...
molestat/a   enfadat/da   enrabiat/a   furiós/a   fora de si
7. Quan algú se'n riu de la meva família em sento...
molestat/a   enfadat/da   enrabiat/a   furiós/a   fora de si
8. Quan algú no m'escolta quan li parlo em sento...
molestat/a   enfadat/da   enrabiat/a   furiós/a   fora de si
9. Quan algú...
molestat/a   enfadat/da   enrabiat/a   furiós/a   fora de si
10. Quan algú...
molestat/a   enfadat/da   enrabiat/a   furiós/a   fora de si

Després compararem les respostes amb els companys/es

Material

Cap.

Valoració

En quin graó de l'escala de l'enuig us situaríeu? A tothom l'enutgen les mateixes situacions? D'on prové l'enuig? És positiu o negatiu? Podem controlar-lo? Com?

Conclusions

Podem aprendre a canalitzar l'enuig positivament. En un conflicte l'enuig impedeix que pensem amb claredat. Pujar l'escala costa poc, calmar-se quan ja estem enfurismats/des és més difícil.

Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 120.

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 11

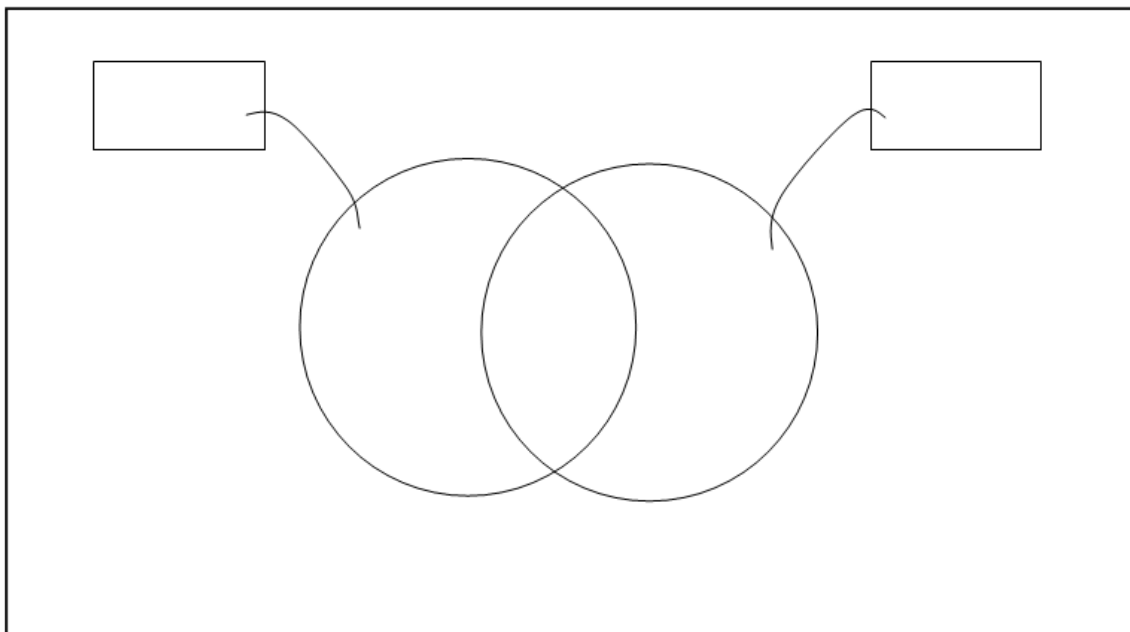
Tipus activitat: Capacitació

Títol activitat: Els conjunts

Desenvolupament

En parelles compartirem un full en el qual escriurem els nostres noms. Un en cada etiqueta. Per a fer més interessant l'activitat convindria que les parelles fossin d'alumnes que no acostumen a relacionar-se gaire. Ens anirem fent preguntes per descobrir què tenim en comú i què ens fa diferents. Escriurem les respostes a l'espai corresponent. Mirarem els fulls per fer la valoració posterior.

Material

Valoració

Heu trobat gaires punts en comú? Gaires diferències? Si jo us donés un gelat de vainilla qui el voldria? I els altres? Si els pares no us deixessin anar a la piscina, qui es disgustaria? Qui se n'alegraria? A qui li seria indiferent? Tothom vol el mateix? Això és una sort o una desgràcia? Per què?

Conclusions

Les persones tenim punts en comú i punts diferents que fan que allò que per a alguns suposa un problema per a les altres sigui una alegria.

Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 133.

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 12
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Què fas per tal que tothom se senti bé a la classe?
Desenvolupament
<p>Entre tots i totes fem una llista a la pissarra d'aquelles petites o grans coses que ens fan sentir bé a la classe. Pot tractar-se de coses que ja fem o que ens agradaria fer. Individualment cada nen/a divideix un full per la meitat. En una part hi escriu: "a la classe ens sentim bé quan jo... (demano les coses dient si us plau, felicito algú, respecto el torn de paraules, estic alegre, etc.)" indicant un comportament assumit i practicat usualment i en fa el dibuix. A l'altra meitat hi escriu "A partir d'ara també...(Compartiré colors, arribaré puntual, endreçaré la classe, etc.)" indicant un comportament que mirarà d'adoptar per participar activament en al construcció d'una classe en la qual tothom hi estigui bé.</p>
Material
Un full per alumne/a.
Valoració
<p>Heu pensat mai que estar bé o malament depèn de nosaltres? Podem canviar les coses? Sempre? Com? Què passa quan no estem d'acord amb alguna cosa?</p>
Conclusions
<p>Tothom participa en fer que a la classe s'hi estigui bé o malament. Podem proposar-nos de fer coses a fi que s'hi estigui bé. Podem proposar-nos de deixar de fer coses que fan que s'hi estigui malament. Podem parlar d'aquelles coses en les quals no estem d'acord.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 151.</p>

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 13
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Ets un noi/a simpàtic/a?
Desenvolupament
<p>Tindrem una tira estreta de cartolina, en algunes (menys de la meitat) hi haurà un “gomet” enganxat. Cridarem els alumnes i els posarem la cinta al front amb una grapa o clip de manera que ells/es mateixos/es no sàpiguen si porten o no “gomet” (els altres ho veuen però ho mantenen en secret). Seguidament informarem que podran moure’s lliurement per la classe i anar parlant els uns amb els altres tant com vulguin i sobre el que vulguin. Però...atenció! Si veieu un noi/a que porta “gomet” vol dir que és molt simpàtic/a i tindreu moltes ganes de parlar-hi. En canvi, si no duu “gomet” és antipàtic/a i mirareu de parlar-hi el mínim possible. Deixarem uns minuts per a la lliure interacció. Congelarem les nenes i els nens i els assenyalarem un lloc de la classe on han de dirigir-se els que creuen que sí que duen “gomet” i un altre lloc on han d’anar els que creuen que no en duen. Finalment ens traurem la cinta i comprovarem si ho hem encertat.</p>
Material
Tires de cartolina i “gomets”, grapes o clips.
Valoració
<p>Com us heu sentit els simpàtics? I els antipàtics? Creieu que hi ha persones amb les quals tothom vol ser-hi amic? Com creieu que se senten? Us agradaria tenir molts amics? Per què? Hi ha persones amb les quals ningú no vol ser amic? Com creieu que se senten? Us agradaria no tenir cap amic? Per què? Podem permetre que a la nostra classe hi hagi algú sense amics? Qui creieu que es comporta millor, algú amb amics o sense? Per què?</p>
Conclusions
<p>Tenir amics i amigues és molt important per viure feliços i en pau. En una classe hem de procurar que tothom s’hi senti bé, en formi part i tingui força amics.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de “Guia de mediació escolar” per M.C. Boqué, 2007, p. 171.</p>

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 14
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: L'ascensor
Desenvolupament
<p>Expliquem la següent situació:</p> <p style="text-align: center;"><i>L'ascensor</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Aquesta és la història d'un senyor que viu al setè pis. Sempre baixa amb ascensor però, en canvi, es veu obligat a pujar a peu. Únicament els dies de pluja agafa l'ascensor per pujar al setè pis.</i></p> <p>Preguntem qui pot explicar el motiu d'aquesta conducta. Es produeix una pluja d'idees. Només contestem sí o no. Si els/les alumnes s'allunyen molt de la solució podem passar a admetre preguntes obertes. Finalment es descobreix el motiu: es tracta d'un senyor tan baix que no arriba al setè botó de l'ascensor. Els dies que plou, com que porta paraigua, l'utilitza per pitjar el botó.</p>
Material
Cap.
Valoració
Era un problema difícil? Com l'hem solucionat? Hem utilitzat la lògica?
Conclusions
<p>La imaginació (pensament creatiu) ajuda a trobar solucions als problemes.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 135.</p>

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 15
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Bully Dance (Primera part)
Desenvolupament
<p>Abans de començar a visualitzar el vídeo, cada alumne tindrà mig full (millor reciclat) i un llapis. Es tracta de passar el film sense anticipar el tema. Es visiona la pel·lícula i quan s'acaba, abans que l'alumnat tingui temps de reaccionar ni de comentar res entre ells, es donen 3 o 4 minuts per a què escriguin un títol per al vídeo, que expliquin en dos o tres ratlles el que han entès i que li posin una nota del 0 al 10. Es tracta de què ens puguin donar una primera impressió individual abans de comentar res en grup. Quan han acabat recollim els fulls i es comentaran a la propera sessió de manera general i anònima. Primer de tot es parlarà del final. Es demanarà que aixequin la mà els alumnes que pensen que acaba bé. Després se'ls preguntarà: Per què penses que acaba bé? A cada argument que donin es dirà: molt bé, d'acord. Segurament sortiran coses del tipus que l'agressor té el càstig que es mereix. No es discutirà ni es donarà per bo, en tot cas demanarem si podria acabar millor. Tot seguit es demanarà que facin el mateix els alumnes que pensen que acaba malament i se'ls demana: com s'hauria d'acabar perquè acabés bé? L'objectiu serà aconseguir que la gran majoria dels alumnes digui que el millor seria que acabessin jugant tots junts. A partir d'aquí es podrà començar a parlar ja que el grup ha enviat el missatge que accepta l'agressor. Finalment, es demanarà que l'alumnat vagi opinant sobre el tema del maltractament entre alumnes i entre tots anar definint què és el <i>bullying</i> i els aspectes exposats a l'apartat de la valoració.</p>
Material
El vídeo <i>Bully Dance</i> ³ , 1 full de paper i un llapis.
Valoració
<p><i>El maltractament:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Conductes: físic (pegar, donar empentes, amenaçar...), verbal (insultar, burlar-se, parlar malament d'un per tal que els altres no li siguin amics...), exclusió social (no deixar participar, fer fora, ignorar...) • Aquestes coses passen en llocs on hi ha gent o en llocs on no els veu ningú? <p><i>La víctima (formiga):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • La víctima és un nen dèbil i sense amics?: fer veure que al principi si que en tenia d'amics i que a mesura que escala el conflicte, el van deixant sol. • Què fa la víctima davant de les agressions? planta cara, intenta defensar-se, fuig, plora, s'amaga, ho diu al profe... Penseu que ell sol pot aturar-ho o necessita ajuda?

³ http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=17243

Rol dels espectadors:

- Es deixen portar o poden canviar la situació? (si un no fa res, ni va a buscar ajuda a un adult per evitar una agressió es converteix en còmplice).
- Perquè no l'han ajudat fins que ha caigut de la teulada?
- Qui hauria pogut intervenir per posar fi al maltractament?
- Per què els amics no l'ajuden? Què senten? (por a que els passi el mateix?...)
- Per què al pati els altres s'afegeixen a les burles i acaba tot sol al mig del cercle? (aquí opera el fenomen del contagi social: un per l'altre i tots van seguint... En un grup una persona fa coses que tota sola no faria).

Els agressors (el "toro" i els seguidors):

- Quins motius té l'agressor per fer mal i espantar als altres? (s'avorreix, venjança, enveja...)
- Per què el recolzen els seguidors? Ho farien tots sols? Són valents?
- Ho faria si no tingués seguidors? És valent?
- Què li pot passar a l'agressor si s'acostuma a anar així per la vida?
- Els nens fan mal als altres de la mateixa manera que les nenes?
- Els nens i nenes que fan mal als altres han de comprendre que l'escola no permetrà aquest comportament.
- Sovint l'alumnat proposa intimidar l'agressor (castigar-lo, excloure'l..., fer-li el mateix que ha fet) convé ajudar-los a buscar maneres més prosocials, que diguin coses que poden fer els agressors: parar de fer-ho: fer-los veure que fan mal, responsabilitzar-se, invertir la relació –l'ajuda en lloc de l'agressió-.

Emocions implicades:

- Com se sent cadascú? Què sent l'agressor quan el mestre el castiga? Què sent quan la víctima cau del terrat? i els espectadors? Són els sentiments el que ens fa fer les coses, a vegades? (el rapte emocional: ràbia... i també es interessant considerar els fets des del punt de vista de la víctima).
- Diferència entre "xivar-se" (perjudicar algú) i demanar ajuda a un adult. Què és "xivar-se"?

Preguntes per animar a participar

- On passa: a la ciutat? al camp?...
- Us heu fixat de quantes maneres diferents mengen l'esmorzar?

Conclusions

Durant el desenvolupament de la sessió evitarem usar les paraules agressor i víctima. Els alumnes solen utilitzar la imatge del “toro” i la formiga (o el petit) de manera espontània per a referir-s’hi. És essencial fer una aproximació no culpabilitzadora. Sense excloure el fet que una conducta tingui unes conseqüències per a qui l’ha fet, el rol del professor ha de ser sensibilitzar els alumnes sobre les situacions de maltractament. Per aturar aquestes conductes cal la col·laboració de l’agressor i serà més fàcil si no el jutgem i li donem possibilitats de canviar. Sovint els nens i nenes que agredeixen tenen poca competència social i ho fan per manca de repertori ja que no coneixen altres maneres de relacionar-se. Intentarem que no s’anomeni ningú al llarg de les sessions. Tot i que en la sessió de tancament fem referència a situacions més properes, evitarem personalitzar; quan s’anomeni algú (és gairebé inevitable), reconduïm la situació: “Si, si, són coses que passen a vegades, però no podem deixar que passin perquè fan mal.” Hem d’evitar desplaçar la culpa cap a l’agressor, això exculparia a tots els altres i no és ni just ni correcte. Es tracta d’elicitar un sentiment de responsabilitat compartida, més que de buscar un boc emissor.

Nota: Adaptat de “Bully Dance. Una proposta didàctica.” per J Colell i C. Escudé, p. 1.

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 16
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Bully Dance (Segona part)
Desenvolupament
<p>En aquesta segona part, en primer lloc, es torna a passar el vídeo aturant-lo en els moments que volem comentar per a reforçar els temes parlats i aprofundir més en els temes interessants. En aquesta sessió dirigirem el treball a què els alumnes prenguin consciència d'allò que senten envers el maltractament amb preguntes del tipus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Heu vist alguna vegada escenes com aquestes? • De quin tipus? Hi havia observadors? Què feien? A qui ajudaven? • Què podem fer perquè s'acabi una situació de maltractament? <p>Poc a poc hauríem de portar-los a concloure que el maltractament és un problema i que hem de fer alguna cosa perquè cessi.</p>
Material
El vídeo <i>Bully Dance</i> ⁴ , 1 full de paper i un llapis.
Valoració
Què passava en el vídeo? Quins papers adopta cadascú en una situació d'assetjament? Com se sent la víctima? I l'agressor? Només hi ha maltractament físic?
Conclusions
<p>És important que els alumnes aprenguin a identificar els diferents rols que s'estableixen en una situació d'assetjament i què és el <i>bullying</i>. També és essencial transmetre la idea que no s'ha d'etiquetar tampoc a l'agressor perquè el <i>bullying</i> s'aprèn i per tant també es pot desaprendre.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Bully Dance. Una proposta didàctica." per J Colell i C. Escudé, p. 4.</p>

⁴ http://www.edu3.cat/Edu3tv/Fitxa?p_id=17243

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 17

Tipus activitat: Capacitació

Títol activitat: El compromís

Desenvolupament

Preguntarem a l'aula què és allò que fan els assetjadors i anotarem a la pissarra les diferents aportacions. Possiblement la seva llista inclourà diverses (o totes) les conductes següents. Si els seus estudiants es detenen principalment en l'assetjament físic (pegar, donar puntades de peu, etc.), s'han d'anar introduint algunes de les altres conductes aquí enumerades (fer passar vergonya, ignorar, etc.). Els alumnes han d'acabar entenent que l'assetjament engloba un ampli espectre de conductes i que ninguna d'elles és normal ni acceptable. Llistat de conductes:

- Actuen com si governessin el món.
- Actuen amb malícia.
- Actuen de manera grollera.
- Intimidem a les altres persones.
- Presumeixen de ser durs.
- Trenquen coses d'altres persones.
- Enganyen i menteixen.
- Fan passar vergonya a altres persones.
- Obliguen a altres persones que els donin diners o coses.
- Espanten a altres persones.
- Humilien.
- Fereixen els sentiments de les altres persones.
- Ignoren.
- Insulten.
- Intimidem.
- Donen puntades de peu.
- Es burlen.
- Fan comentaris racistes o sexistes.
- Fan que les altres persones se sentin impotents.
- Fan que les altres persones se sentin inferiors.
- Fan que les altres persones se sentin invisibles.
- Exclouen a altres persones.
- Obliguen a fer coses que no vols fer.

Un cop acabada la llista, es interessant que es converteixi en un compromís de tota la classe. Amb una cartolina i retoladors s'elaborarà un pòster que portarà com a títol: "Com a classe ens comprometem a NO...". Aleshores els alumnes afegiran paraules, frases, il·lustracions, fotografies, etc. de tot el que es comprometen a no fer. Finalment, per acabar amb aquest compromís, tothom signarà a la part inferior del pòster.

Material

Cartolina i retoladors.

Valoració

Quins són els comportaments propis d'un assetjador? Són només físics? Algú de vosaltres pensa que aquestes conductes es donen a la nostra aula?

Conclusions

És important que els alumnes identifiquin quines són les conductes pròpies d'un assetjador per capacitar-los i que ho puguin reconèixer en cas que ho pateixin o ho observin com a espectadors. Tanmateix, fer-los participants d'un compromís amb tota l'aula ajuda a crear un vincle i una cohesió de grup que afavorirà la prevenció de l'aparició d'aquests comportaments.

Nota: Adaptat de "Bullying: aulas lliures de acoso" per A.L. Beane i R. Ortega, 2008, p. 59.

8.2.3 Activitats d'aprofundiment

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 18
Tipus activitat: Aprofundiment
Títol activitat: L'autocar
<p style="text-align: center;">Desenvolupament</p> <p>Proposarem la següent situació:</p> <p style="text-align: center;"><i>L'autocar</i></p> <p><i>El Jaume i el David t'han demanat que seguis amb ells a l'autocar el dia de l'excursió. Tots dos són bons amics teus amb l'un l'altre es quedarà sense parella. Amb qui seuràs?</i></p> <p>Determinem quin són els interessos que planteja la situació: anar d'excursió i quedar bé amb els amics. Tot el grup pensem quines opcions són possibles:</p> <ul style="list-style-type: none">
– Seure amb el Jaume.
– Seure amb el David.
– No anar a l'excursió.
– Que ho decideixin ells.
– Fer-ho a sorts.
– Potser un es posarà malalt.
– Anar amb una altra parella per tal que no s'enfadin.
– Anar amb l'un d'anada i amb l'altre de tornada.
– Anar aquesta excursió amb el Jaume i a la següent amb el David.
– Parlar-ne tots tres.
– ... <p>Seguidament descartem les que no són possibles, per exemple anar amb l'un i tornar amb l'altre ja que la mestra no permet canviar de parella en la mateixa excursió. Descartem les que són improbables com és ara que un dels dos es posi malalt. Descartarem les que no ens ajuden a complir els nostres objectius; per exemple, no anar d'excursió o seure amb un d'ells i prou. D'aquesta manera quedaran les opcions que ens interessin més. Farem grups i cada un examinarà una de les opcions, assenyalant què tenen de positiu i què de negatiu. Posarem el resultat en comú. Individualment cada nena i nen escullen una opció i escriuen o expliquen el perquè. Comentem les diferents eleccions.</p>
<p style="text-align: center;">Material</p> <p style="text-align: center;">Cap.</p>

Valoració

Creieu que és fàcil/difícil prendre decisions? Com ho feu normalment? Com ho hem fet en aquest cas? Quins passos hem seguit? Creieu que hem pres una bona decisió? Per què?

Conclusions

Prendre decisions requereix pensar en diverses opcions, escollir les millors, analitzar-les i finalment optar per una.

Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 134.

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 19
Tipus activitat: Aprofundiment
Títol activitat: El dilema
Desenvolupament
<p>Plantejarem la següent situació:</p> <p style="text-align: center;"><i>El dilema</i></p> <p><i>La Patrícia està sempre trista, ningú no juga mai amb ella ni vol seure al seu costat. La mestra l'ha enviada a casa dues vegades aquest trimestre perquè portava el cap ple de polls. L'Abel, en canvi, és un noi molt eixerit, tothom el considera un amic, divertit, treballador i bon company. Aquesta setmana la mestra l'ha fet seure al costat de la Patrícia perquè és l'únic que no protesta. A l'hora del pati ha passat una cosa que l'Abel no s'esperava: els nens i nenes de la classe li cantaven "L'Abel fa pudor! L'Abel està empestat!" i ningú no ha volgut jugar amb ell. L'Abel ha entrat a classe amb els ulls vermells d'haver plorat. Què faries tu si et trobessis en la mateixa situació que l'Abel?</i></p> <p>Formarem grups de quatre persones i els demanarem que pensin diferents possibilitats i que entre tots/es es decideixin per una i la justifiquin. Explicarem que un dilema vol dir que no sabem quina és la solució "bona", per uns pot ser una i pels altres una altra de ben diferent, tot depèn de la manera de pensar cadascú. Posarem en comú les diferents solucions i els criteris seguits a l'hora d'adoptar-les.</p>
Material
Cap.
Valoració
Us heu trobat mai amb un dilema? Què vau fer? Com vau prendre la decisió? Hauria estat millor no fer res?
Conclusions
<p>La vida ens planteja molts dilemes. Cal estar preparat/da per prendre decisions. Créixer significa afrontar els dilemes.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 150.</p>

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 20

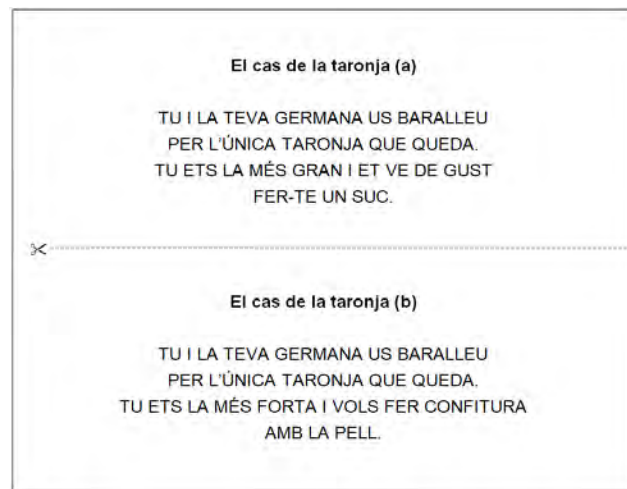
Tipus activitat: Aprofundiment

Títol activitat: La taronja

Desenvolupament

En parelles (germana “a” i germana “b”) es tracta de decidir qui es quedarà l’única taronja que queda a casa. Quan haguem pres una decisió esperarem que tothom acabi per comentar-la.

Material

Cal tenir preparades tires de paper amb els rols (a) i (b) que es representen en parella. Si és el primer *role-play* caldrà explicar que es tracta de posar-se a la pell del personatge i actuar com ho faria ell/a de la manera més realista possible. En un *role-play* no ensenyem les nostres instruccions a l'altra persona.

Valoració

Podríeu aixecar la mà les que heu aconseguit la taronja per a vosaltres soles? Com ho heu fet? I els que us heu quedat sense? Què ha passat? Quines altres solucions heu trobat? Esteu satisfets els que us heu repartit la taronja a parts iguals? És un acord just? Seguidament es demana a les “germanes” que s’intercanviïn la informació. Què descobrim? En realitat cada una podia obtenir tot el que volia sense necessitat de distribuir-ho.

Conclusions

Explorar un conflicte significa abandonar les posicions i parlar dels interessos i de les necessitats. Les solucions que es troben a partir de les posicions són, en el millor dels casos, distributives. Les solucions a partir dels interessos permeten buscar diferents possibilitats d’obtenir allò que cada part pretén. Repartir no és la millor opció si és possible compartir el problema i cooperar: es tracta del “nostre” conflicte.

Nota: Adaptat de “Guia de mediació escolar” per M.C. Boqué, 2007, p. 87.

CICLE MITJÀ. ACTIVITAT 21

Tipus activitat: Aprofundiment

Títol activitat: Negociació cooperativa

Desenvolupament

Proposarem als nens i nenes que pensin en un problema real que tinguin amb algú de la classe i que els agradaria arreglar. Dedicarem uns moments per a fer “pluja d’idees” per a recordar els coneixements que hem adquirit durant aquest temps: posar-se d’acord per parlar del tema; escoltar-se l’un a l’altre; crear opcions; avaluar les opcions; etc. Preguntarem: si ens posem d’acord podem demostrar-ho d’alguna manera? Com? (abraçada, encaixada de mans, agraint la col·laboració,...). En el cas que hi hagi algú que no pugui pensar en cap conflicte real li proposarem buscar una parella i realitzar un *role-play*.

Material

«El llibre»

Meritxell

Vas anar a la biblioteca de l’escola a buscar un conte. El vas començar a llegir i era tan divertit que vas voler ensenyar-lo a l’Alba, la teva millor amiga. L’Alba et va demanar el llibre per llegir-lo ella quan tu l’acabessis. Li vas dir que aquell vespre te’l llegiries i que l’endemà ja l’hi passaries. Vas llegir-te el conte sencer (era veritablement meravellós) i li vas deixar a l’Alba assegurant-li que s’ho passaria molt bé. L’endemà l’Alba no et va tornar el llibre i fins que tu no li vas preguntar si li havia agradat no et va dir que li havia desaparegut al gimnàs. Mai no t’hauries pensat que l’Alba fos tan fresca.

✂-----

Alba

La Meritxell et va deixar un llibre de la biblioteca que havia tret ella. Te’l vas endur un dia que tenies classe d’aeròbic i el vas deixar al vestidor del gimnàs, a la butxaca exterior de la motxilla. No et vas adonar que t’havia desaparegut fins després de sopar, quan vas anar a buscar-lo per llegir una estoneta abans de dormir. Al gimnàs hi ha unes nenes d’un altre «col·le» que sempre et molesten i, com que van en colla, no t’atreveixes a preguntar-los si han vist el llibre, tot i que juraries que el tenen elles (un dia et van agafar el xampú i se’l passaven descaradament davant teu, et van amenaçar que si deies res et farien la cara nova). Avui a la classe tampoc no t’has atrevit a parlar de la desaparició del conte fins que la Meritxell t’ha preguntat si t’havia agradat.

Valoració

Heu arreglat els vostres problemes? Com ho heu fet? Els dos esteu contents? Heu aconseguit els vostres objectius?

Conclusions

Dialogar i cooperar és una manera d'arreglar els problemes que funciona.

Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 187.

8.3 Cicle Superior

8.3.1 Activitats d'iniciació

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 1
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: El tresor
<p style="text-align: center;">Desenvolupament</p> <p>Tothom pensarà en un mal dia i qui ho desitgi podrà compartir en veu alta les seves vivències. A continuació es dividirà un full en quatre parts i cada nen/a se'n quedarà dues i hi escriurà algun dels problemes del seu mal dia. D'un en un els nens i nenes s'aixequen, llegeixen un dels seus problemes i els llencen a la paperera. Quan ha passat tothom s'anuncia que a la paperera hi ha un tresor. S'escull algú perquè el busqui i l'ofereixi a un company/a que li treu un embolcall i l'ofereix a algú altre. Continua la cadena i quan s'obre el regal es treu un sol missatge cada cop i es llegeix en veu alta; el tresor continua circulant fins que s'acaben els missatges. En un lloc ben visible s'enganxen els missatges i es comenten. Es comença una segona volta en la qual cada nena i nen llença l'altre problema a la paperera, però aquest cop cal que ells mateixos o un company/a els relacioni amb un dels aspectes positius que ha posat de manifest "el tresor".</p>
<p style="text-align: center;">Material</p> <p>Preparació: la paperera plena de papers fins a la meitat i "el tresor" amagat a dins. Prèvia la realització de l'activitat la mestra he embolicat una capsula com a regal i a dins hi ha posat tires de colors amb missatges de l'estil: "el meu problema m'ajuda a madurar"; " els problemes m'ajuden a ser forta"; "tots els inconvenients tenen els seus avantatges"; "he après com no s'havia de fer"; "a partir d'ara canviaré el que no m'agrada"; "tinc molta sort amb els meus amics"; etc.</p>
<p style="text-align: center;">Valoració</p> <p>Com veieu els vostres problemes ara? Són positius o negatius? Què fa que un problema sigui positiu? Què fa que un problema sigui negatiu?</p>
<p style="text-align: center;">Conclusions</p> <p>Els conflictes són també oportunitats.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 66.</p>

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 2

Tipus activitat: Iniciació

Títol activitat: L'elefant

Desenvolupament

Repartim les còpies de l'elefant i demanem a les nenes i nens que mirin pel forat del pany i que intentin descobrir què hi ha al darrere. Quan ho sàpiguen, sense dir-ho, ho han de dibuixar idèntic a com s'ho imaginin aprofitant el full superior. Així que s'acaben els dibuixos i mentre es pinten es dona l'oportunitat d'especular sobre el que hem "vist". Opcionalment, i segons el grup es poden fomentar posicionaments sobre qui té "raó". Per exemple, ens podríem imaginar que el treball és un joc de "rasca-rasca" en el qual si a sota et surt el mateix hi ha premi. Quin dibuix presentem? Es tracta de crear polèmica. Finalment tothom retalla un extrem dels fulls i mira a dintre a veure què hi ha.

Material

Es fan còpies d'un elefant i es tapen amb un full de color que tingui el forat d'un pany retallat, de manera que només una petita part del dibuix de sota resulti visible. Cal que l'indret on es troba el forat del pany sigui diferent, de manera que les parts visibles no coincideixin.

Valoració

Hi havia dibuixos diferents al darrere del pany? Com és que tots hem cregut que hi havia quelcom diferent? Podem estar del tot segurs de com són les coses? Sempre ho veiem tot molt bé? Quin problema hem tingut de triar un sol dibuix? Abans d'extreure conclusions llegirem en veu alta la següent història:

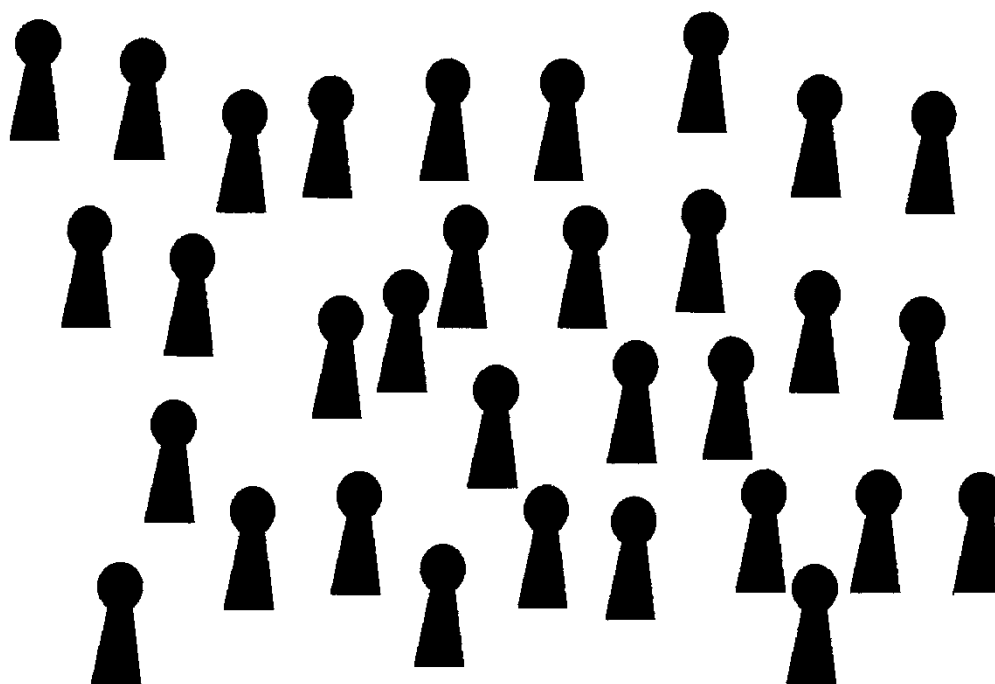
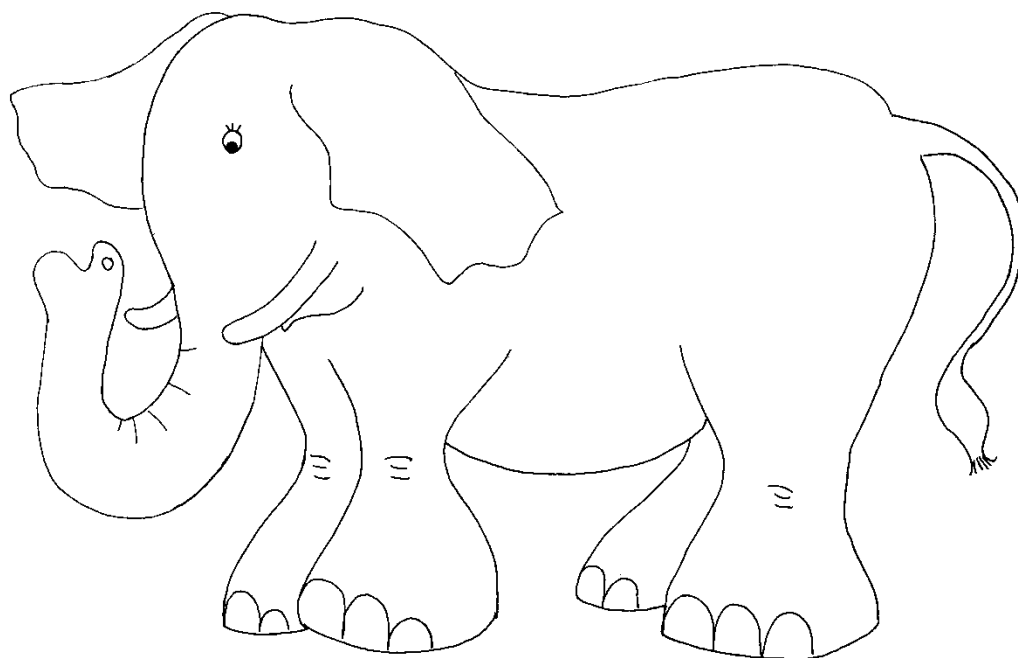
L'elefant

Vet aquí que una vegada hi havia sis savis que vivien a la mateixa ciutat. Els sis eren cecs. Un bon dia un elefant va fer cap a la ciutat. Els sis savis volien saber com era un elefant. De manera que, cecs com eren, cadascun es va acostar a l'elefant i va començar a palpar-lo. El primer va tocar l'orella gran i plana de l'elefant. Va notar com es movia endavant i endarrere. "L'elefant és com un ventall" va dir. El segon va tocar una de les potes de l'elefant "L'elefant és com un arbre" va dir. El tercer li va tocar la cua. "Esteu ben equivocats, l'elefant és com una corda". El quart va tocar la trompa. "Aneu errats, l'elefant és com una serp". El cinquè va tocar un dels ullals. "L'elefant és com una llança", va manifestar. "No, no" va cridar el sisè, "sou un beneits! L'elefant és com una paret ben alta" (havia tocat l'elefant pel costat). "Ventall!", "Arbre!", "Corda!", "Serp!", "Llança!", "Paret!". I mai no es van posar d'acord en com era un elefant.

Conclusions

Quan hi ha un conflicte cadascú només veu la seva part. Encara que algú sigui molt savi farà bé a escoltar què diuen els altres.

Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 67.

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 3

Tipus activitat: Iniciació

Títol activitat: T'escolto

Desenvolupament

Recollim i anotem a la pissarra la llista d'actituds inhibidores i potenciadores de la comunicació que recorden els nois i noies. Asseguts en parelles, cara a cara, l'un parla i l'altre escolta seguint unes pautes determinades i intercanviant els rols d'emissor i receptor en cada volta. Les pautes consistiran en un tema de conversa que direm en veu alta i en una actitud d'escolta que mostrarem escrita en un cartell. Només miraran el cartell els que fan d'oients, mentre que els emissors en desconexaran el contingut. Pautes (exemples):

1. Tema: El que més m'agrada de la meva família és...
Actitud: Criticar.
2. Tema: No puc suportar que...
Actitud: Ignorar.
3. Tema: La pel·lícula més bona que he vist és...
Actitud: Contradir.
4. Tema: M'agradaria anar de vacances a...
Actitud: Aconsellar.
5. Tema: Vaig passar la vergonya més gran de la vida una vegada que...
Actitud: Tranquil·litzar amb no.
6. Tema: Conec una persona amb la qual no m'hi entendré mai...
Actitud: Treure importància.
7. Tema: Recordo que quan era petit/a la meva mare...
Actitud: Mostrar empatia.
8. Tema: La meva opinió sobre la programació televisiva és...
Actitud: Escolta activa.

Material

Cal tenir escrit en lletres grans i en fulls independents les següents consignes: criticar; ignorar; contradir; aconsellar; tranquil·litzar amb "no"; treure importància; mostrar empatia; escolta activa.

Valoració

A cada volta els emissors comentaran com s'han sentit i miraran d'identificar l'actitud mantinguda pel company o companya receptor del missatge. I final de l'activitat obrirem un torn general de paraules: us identifiqueu amb algunes d'aquestes actituds d'escolta? Coneixeu algú que l'utilitzi sovint? Us heu fixat en les actituds d'escolta en els programes televisius? Quines conseqüències creieu que podria portar cada actitud?

Conclusions

Comunicar-se efectivament requereix, per damunt de tot, una actitud de respecte cap a l'altra persona a qui valorem i reconeixem.

Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 102.

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 4
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: La galàxia
Desenvolupament
<p>En parelles construirem una nova estrella. Aquest estel ens pertany i hi volem posar les millors qualitats dels membres de la parella. En una cartolina o full de paper dibuixem i retallem una estrella de sis puntes. A cada punta hi escrivim una qualitat amb lletra ben clara. Enganxarem els estels sobre paper d'embalar blau fos representant una nova galàxia.</p>
Material
Estrella de sis puntes i cartolina o full de paper.
Valoració
<p>Què n'opineu de la nostra galàxia? Us n'hi aniríeu a viure? Coneixíeu les qualitats dels vostres companys i companyes?</p>
Conclusions
<p>En una classe hi ha un cúmul de qualitats positives que podem compartir i gaudir.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 118.</p>

CICLE INICIAL. ACTIVITAT 5
Tipus activitat: Iniciació
Títol activitat: Posem normes!
Desenvolupament
<p>Les normes fixen actuacions que contribueixen a regular la convivència a l'aula. Tanmateix, ajuda a tranquil·litzar el fet de saber què passarà si es compleixen o si s'incomplixen. Els alumnes amb l'ajuda del tutor han d'escollir com s'haurien de comportar a la classe perquè, entre tots, mestres i alumnes, contribueixin a crear un bon clima de treball i convivència a l'aula. Primer de tot cal fer una exploració de coneixements previs com ara: què són les normes, per a què serveixen, quines normes coneixeu, a quin lloc pertanyen, etc. Un cop fet això es podrà procedir a fer una pluja d'idees de les normes que es vol que formin part de l'aula. El més important d'aquesta activitat és que les normes que surtin, s'escullin entre tots de manera que les facin més seves i que no siguin imposades sinó que les han escollit ells mateixos. El tutor ha d'estar obert a negociar i a rebre demandes, és a dir, a què apareguin normes també per a ell i/o el professorat. També és molt important que les normes siguin formulades sempre en positiu i que siguin revisables al llarg del curs. Un cop escollides les normes, es fixaran les conseqüències que tindran el seu incompliment, les quals han de ser raonables i lògiques. No hi pot haver arbitrarietat entre la infracció, la norma i la mesura correctora. Finalment, les normes s'escriuran en una cartolina i les signaran tots els alumnes i el tutor com si fos un contracte i es penjaran a l'aula.</p>
Material
Cartolina i retoladors.
Valoració
Les normes són moralment acceptables per a tots? És possible dur-les a la pràctica? Les conseqüències tenen relació amb la norma que s'ha transgredit?
Conclusions
<p>Per tal de preveure les conseqüències d'una acció cal que la normativa del centre sigui clara i coneguda per tots. Els nois i les noies han de saber quan el seu comportament serà reprovable i/o sancionable, el per què i el com. Fer recordatoris de les normes, aplicar-les amb coherència... són eines educatives que tots tenim a l'abast. Per altra banda, no podem oblidar que tot el treball sobre la normativa ha d'anar acompanyat d'una anàlisi de possibles alternatives d'actuació. La sanció derivada de l'incompliment d'una norma tan sols posa barreres a un comportament indesitjable, i si no s'acompanya de models positius o es desenvolupen recursos personals, difícilment podrà canviar-se la conducta.</p>
<p><i>Nota:</i> Adaptat de "El benestar a l'aula eines per a l'acció tutorial (2)" per M.C. Boqué, M. Codó i M. Escoll, 2008, p. 10.</p>

8.3.2 Activitats de capacitació

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 6
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Com responem als conflictes?
<p style="text-align: center;">Desenvolupament</p> <p>S'explica o es reparteix una còpia sobre els cinc estils de comportament davant del conflicte (vegeu material a continuació d'aquesta graella). Es llegeix i es comenta la informació sobre els estils en gran grup. Es reparteix una altra còpia (vegeu material a continuació d'aquesta graella) amb algunes situacions en les quals, individualment, cal optar per una resposta. En parella es comenten les respostes. S'obre el debat a tot el grup per analitzar les respostes. Es parla de què tots els estils comporten beneficis i perjudicis. En grups de quatre o cinc s'analitzen els avantatges i inconvenients de cada estil i es posen exemples de quan poden ser adequats o desaconsellables. S'analitza un sol estil per grup. Es comenten els resultats i s'afinen entre tots. Si es creu convenient es pot facilitar la següent informació (vegeu material a continuació d'aquesta graella on s'explica quan és apropiat o no cada estil).</p>
<p style="text-align: center;">Material</p> <p style="text-align: center;">Material adjunt després de la graella.</p>
<p style="text-align: center;">Valoració</p> <p>Entenem exactament les característiques principals de cada estil? Utilitzem sempre el mateix? N'hi ha algun de millor? I de pitjor?</p>
<p style="text-align: center;">Conclusions</p> <p>Davant d'un conflicte no hi ha una sola manera d'actuar. Nosaltres decidim quina resposta és la més adequada. Hem de tenir clar què ens interessa a nosaltres i què interessa a l'altre.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 74.</p>

Com responem als conflictes?

- Davant d'un conflicte ens podem preocupar pels nostres objectius (assertivitat) i/o pels objectius de l'altre (cooperació).
- Hi ha cinc maneres de reaccionar davant d'un conflicte. Tothom les pot utilitzar totes, però si n'hi ha una que fem servir més sovint, direm que és el nostre estil predominant.
- Els cinc estils són: competir, col·laborar, compromís, evitar i acomodar.

- Competir: TAURÓ.

El «tauró» només es preocupa pels seus interessos i sempre mira de guanyar el màxim per ell. Creu que s'ha solucionat el problema quan ha aconseguit allò que volia.

- Col·laborar: MUSSOL.

El «mussol» busca la manera per tal que tots dos puguin realitzar els seus objectius. Creu que s'ha solucionat el problema quan tots dos han aconseguit allò que volien.

- Compromís: GUINEU

La «guineu» mira de repartir els guanys i les pèrdues entre els dos, de manera que cadascú aconsegueix part dels seus objectius. Creu que s'ha solucionat el problema quan ningú no hi guanya ni hi perd del tot.

- Evitar: TORTUGA.

La «tortuga» fa veure que no passa res, que no hi ha cap problema per solucionar, no li preocupen els seus objectius ni els de l'altre. Creu que s'ha solucionat el problema perquè no hi ha problema.

- Acomodar: ÓS.

L'«ós» es preocupa només pels objectius de l'altre. Creu que s'ha solucionat el problema quan l'altre està content i té el que vol.

Ós, tortuga, guineu, mussol o tauró?

«EuroDisney»

Ahir no vas acabar els exercicis de matemàtiques i has decidit anar a la biblioteca abans de dinar per tenir-los a punt per a la tarda. Estàs millorant força en matemàtiques i és gairebé segur que si aquest trimestre aconsegueixes bons resultats a l'estiu aniràs a «EuroDisney» amb els teus cosins. Abans d'acabar les classes del matí el teu millor amic et diu que al migdia jugareu un partit de futbol contra els de l'altre grup i et necessiten com a porter. Què fas?

- Te'n vas ràpidament a jugar a futbol perquè no vols «fallar» a l'equip.
- Decideixes jugar només la primera part i anar a fer els deures amb l'estoneta que et quedi.
- Dius que t'és impossible jugar a futbol perquè has de fer els exercicis de matemàtiques.
- Fas veure que no te n'has recordat i vas cap a la biblioteca.
- Parles amb el teu amic per veure què podríeu fer: aplaçar el partit, buscar un substitut, etc.

«El cinema»

L'Anna et va demanar cinc-centes pessetes per anar al cinema amb vosaltres el dissabte passat. Tu tens diners estalviats per comprar-te un mòbil i, com que sou molt amigues i volies que vingués, no et va fer res deixar-li els diners amb la condició que el dilluns, a classe, te'ls tornaria. Avui és divendres i, encara que li has recordat un parell de vegades a l'Anna que et va prometre tornar-te els diners, ella t'evita i, fins i tot, sembla que estigui enfadada. Avui has vist que ensenyava a unes altres noies el seu mòbil nou. Què fas?

- Li dius que si no et paga trucaràs als seus pares reclamant els diners.
- Quedes amb ella per parlar del tema a l'hora del pati.
- Li demanes que, almenys, et torni la meitat dels diners.
- Penses que has perdut els diners i l'amiga.
- Li dius que no es preocupi, que ja et tornarà els diners quan ella vulgui, per això sou amigues.

Acomodar

Quan és apropiat?

- Realment no has de preocupar-te pel tema
- No vols bloquejar l'altra persona a qui veus debilitada

Quan no és apropiat?

- Estàs encobrint un ressentiment
- Vols guanyar acceptació
- És la condició per obtenir la col·laboració dels altres

Compromís

Quan és apropiat?

- El temps i els recursos són limitats
- Cal trobar una solució, encara que no sigui la millor
- Els esforços per col·laborar podrien ser mal interpretats

Quan no és apropiat?

- És essencial trobar la solució més creativa
- No pots viure amb les conseqüències

Evitar

Quan és apropiat?

- El tema és trivial
- La relació és insignificant
- Hi ha poc temps i no cal prendre una decisió
- Tens poc poder i vols bloquejar l'altre

Quan no és apropiat?

- Has de protegir tant les relacions com els temes implicats
- Si es fa servir per a gairebé tot
- Si hi ha sentiments negatius

Competir

Quan és apropiat?

- En situacions d'emergència
- Estàs segur de tenir la raó i t'interessen més els resultats que no les relacions
- El tema és trivial
- Els altres no es fan càrrec del que passa

Quan no és apropiat?

- La col·laboració encara no s'ha intentat
- La col·laboració amb els altres és important
- Es fa servir de manera rutinària
- Afecta negativament i innecessàriament l'autoestima dels altres

Col·laborar

Quan és apropiat?

- Els temes i la relació són importants
- La cooperació en si és important
- Un final creatiu és important
- Hi ha una esperança fonamentada d'assolir els objectius

Quan no és apropiat?

- Hi ha poc temps
- Els temes no són importants
- Els objectius dels altres estan amb tota certesa equivocats

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 7
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Com afrontar els problemes constructivament
Desenvolupament
<p>Formar grups de tres persones i repetir-los un sobre amb les frases següents retallades i barrejades. Han de separar les frases en dues piles: les que ajuden a buscar una sortida constructiva al conflicte i les que empitjoren la situació. Seguidament han d'enganxar-les en ordre en un altre full.</p>
Material
<p>Cal preparar un sobre per a cada equip amb la informació sobre la via ↑ i la via ↓ de respondre als conflictes. Cada frase es retalla independentment i es barreja dins del sobre.</p>
Valoració
<p>Ha resultat clar l'exercici? Heu tingut dubtes? Per què els comportaments que hem classificat com a positius ho són? I els negatius? Quins fem servir més freqüentment? Per què?</p>
Conclusions
<p>Hi ha diverses maneres d'actuar davant del conflicte, les podem aprendre i podem elegir la que ens sembli més adient a la situació. Per solucionar un problema no es tracta de decidir qui és el culpable. Parlar i, especialment, escoltar mostra interès per l'altra persona. Venjar-se pot portar més problemes.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 77.</p>

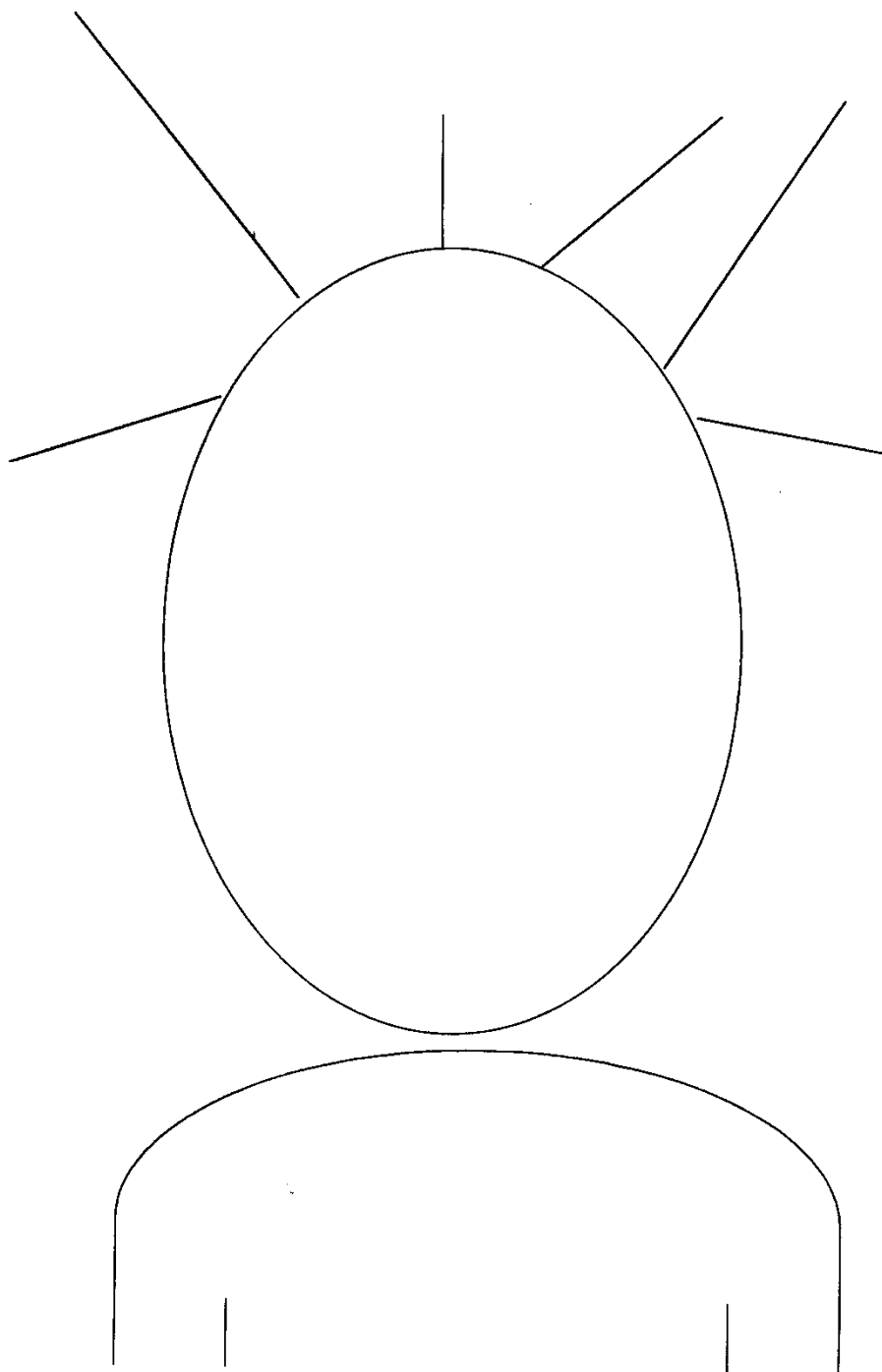
Material per a l'activitat "Com afrontar els problemes constructivament"⁵

↑	↓
TRANQUIL·LITZAR-TE ABANS DE DIR RES	CONTESTAR QUAN ESTÀS REALMENT ENFADAT O ENFADADA
PENSAR QUE HI HA D'HAVER UNA MANERA DE FER LES COSES MILLOR	PENSAR COM VENJAR-TE
PARLAR DIRECTAMENT AMB L'ALTRA PERSONA	CRITICAR L'ALTRA PERSONA I PARLAR-NE MALAMENT A TOTHOM
BUSCAR UN BON MOMENT PER PARLAR EN PRIVAT	PARLAR DEL CONFLICTE EN QUALSEVOL MOMENT I DAVANT DE QUI SIGUI
CENTRAR-SE EN ELS PROBLEMES D'UN EN UN	APROFITAR PER VENTILAR TOTES LES QUEIXES DE L'ANY DE COP
DESCRIURE LA SITUACIÓ DES DEL TEU PUNT DE VISTA I EXPLICAR COM T'AFECTA	PARLAR D'ALLÒ QUE L'ALTRE FA SEMPRE O NO FA MAI
PREGUNTAR-LI EL SEU PUNT DE VISTA I ESCOLTAR-LO ATENTAMENT	FER-LI ENTENDRE QUE TU TENS LA RAÓ I ELL ESTÀ EQUIVOCAT
PARAFRASEJAR ALLÒ QUE T'HA DIT	FER PREGUNTES SARCÀSTIQUES PER REMARCAR-LI QUE LA SEVA POSICIÓ ÉS ABSURDA
CONSERVAR LA CALMA EN TOT MOMENT	SI L'ALTRE CRIDA O S'ENFADA FER EL MATEIX: TU DIRÀS L'ÚLTIMA PARAULA
MOSTRAR-TE FLEXIBLE A L'HORA DE BUSCAR UNA SORTIDA AL CONFLICTE	DEIXAR CLAR QUE NOMÉS HI HA UNA SOLUCIÓ AL CONFLICTE: LA TEVA
POSAR-VOS D'ACORD TENINT EN COMPTE ELS OBJECTIUS DE TOTS DOS	PREOCUPAR-TE PELS TEUS OBJECTIUS I NO PELS DE L'ALTRE

⁵ Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 77.

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 8
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Els pèls de punta
Desenvolupament
<p>Repartirem una còpia amb un oval gran (una cara) i unes línies com a raigs (els pèls de punta). Obrirem un torn de paraules per parlar de situacions que ens han fet enrabiats molt. Preguntarem com notem que algú està enrabiats (cara vermella, punys tancats, crits, mirada desafiant, insults,...). Dibuixarem una cara enrabiada aprofitant l'oval. Escriurem a cada pèl una d'aquestes manifestacions de la ràbia. Preguntarem d'on surt la ràbia (petit debat). Dibuixarem a l'interior del personatge un cor, simbolitzant que els sentiments de ràbia provenen de l'interior de cadascú. Valorarem quina mena de sentiment és la ràbia. Positiu? Negatiu? Tenim dret a sentir-nos enrabiats? Tothom pot enrabiats-se? ens ajuda a solucionar els problemes? Els empitjora? Posarem una nova qüestió: un cop clar que som nosaltres qui ens enrabiem i que la ràbia no ens deixa pensar bé què fer, com podem controlar-nos? Tothom aporta idees relacionades amb vivències que anem compartint (mai jutjant o moralitzant). Al darrere del full anotem les principals formes d'autocontrol on les paraules dels nois i noies (recordar un moment agradable, comptar fins a cent, relaxar-se, respirar lentament i profundament, repetir-se estic tranquil...).</p>
Material
Material adjunt a continuació de la graella.
Valoració
Què us ha semblat parlar de quan ens enrabiem? Què hem après?
Conclusions
<p>Acceptar i comprendre els nostres sentiments ens ajuda a utilitzar-los positivament i a dominar-nos quan cal.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 116.</p>

Material per a l'activitat d'autocontrol: «Els pèls de punta»

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 9

Tipus activitat: Capacitació

Títol activitat: Diferents emocions en una mateixa situació

Desenvolupament

Partint d'exemples de situacions conflictives els nois i noies identificaran els sentiments que originen. Es pot fer l'activitat en parella o en grups de tres per afavorir el diàleg.

1. La teva millor amiga decideix fer el treball de llengua amb una companya que és nova i tu et quedes sense parella.

Tu et sents...

La teva amiga se sent...

L'altra noia se sent...

2. El noi de darrera teu llença un avió de paper al mig de la classe de música. El professor castiga tothom amb dues pàgines de deures si no surt el culpable. Precisament avui tu vas a natació i no arribes a casa fins a l'hora de sopar.

Tu et sents...

El noi del teu darrera se sent...

El professor se sent...

3. Aquest matí t'has llevat molt d'hora per acabar el treball de plàstica. És un *collage* molt complicat que t'has esforçat molt a fer. Creus que la professora et felicitarà. Mentre et pentinaves per anar a l'escola, la teva germana petita s'ha acostat a admirar el treball amb el got de llet a la mà i se li ha tombat a sobre del *collage*.

Tu et sents...

La teva germana se sent...

La professora se sent...

4. Ahir vas marxar cap a casa amb la Mercè i avui també heu arribat junts a classe. La Mercè i tu viviu al mateix carrer. En entrar a la classe tothom ha cridat: Visca els nuvis!

Tu et sents...

La Mercè se sent...

Els companys i companyes se senten...

5. El teu millor amic és una mica gros. Hi ha tres nois de la classe que sempre se'n burlen. El dissabte éreu al parc amb la bicicleta quan van aparèixer ells i es van posar a insultar el teu amic dient-li «bola de greix». El teu amic va marxar pedalejant a tota velocitat cap a casa seva.

Tu et sents...

El teu amic se sent...

Els tres nois se senten...

6. ....

Deixarem el darrer espai en blanc perquè els alumnes el completin inventant o fent memòria d'una situació viscuda. Cada grup plantejarà a la resta la situació i els altres hauran de dir quins són els sentiments de cada persona.

Material

Cap.

Valoració

Com són els sentiments que experimentem en un conflicte? Heu estat sempre d'acord a l'hora d'identificar els sentiments? Tothom sent el mateix en la mateixa circumstància? Podem comprendre que hi hagi reaccions emotives diferents? A què poden ser degudes?

Conclusions

En un conflicte sempre hi intervenen els sentiments. Cada persona experimenta les situacions a la seva manera. Cal tenir en compte els sentiments dels demés en un conflicte. Observar les emocions que manifesta una persona ens pot indicar com l'afecta una circumstància determinada.

Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 118.

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 10**Tipus activitat:** Capacitació**Títol activitat:** Què t'interessa?**Desenvolupament**

Repartirem un full en parelles i demanarem als nens i nenes que expliquin què volen els protagonistes d'una situació hipotètica i per què. Exemples:

1. Joan: Els nens de la classe diuen que sóc un mentider, ara li diré al mestre que els castigui a tots sense pati.
Què vol en Joan?
Per què?
Què necessita?
2. Mohamed: Vull que la mare em compri una pilota nova i així seré el capità de l'equip.
Què vol en Mohamed?
Per què?
Què necessita?
3. Ariadna: Me n'aniré de casa perquè el pare i la mare no m'estimen.
Què vol l'Ariadna?
Per què?
Què necessita?
4. Mònica: L'Àngel em pega si no li dono cromos. Com que a mi ja no me'n queden li donaré els del meu germà petit.
Què vol la Mònica?
Per què?
Què necessita?
5. Paula: No vull fer els deures perquè vaig a gimnàstica rítmica i aquest dissabte tinc possibilitats de guanyar una medalla.
Què vol la Paula?
Per què?
Què necessita?

Compararem les respostes tots/es junts/es. Seguidament ens concentrarem en al primera pregunta "Què vol?" i la compararem amb al tercera "Què necessita?".

Material

Cap.

Valoració

Preguntarem quina relació hi ha, per exemple, en el cas del Joan, entre que els seus companys/es no surtin al pati (el que vol) i que no li diguin mentider (el que necessita). Soluciona així el seu problema? Com el podria solucionar? (generarem moltes idees diferents).

Conclusions

Quan demanem una cosa hem d'intentar esbrinar què és allò que de veritat necessitem. Si no ho descobrim, encara que aconseguim allò que demanem, el nostre problema no es solucionarà.

Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 132.

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 11
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Construcció de consens
Desenvolupament
<p>Penjarem dos cartells en dos extrems diferents de la classe. en un hi escriurem SÍ i en l'altre NO. Pronunciarem diferents afirmacions i els nois i noies se situaran davant del cartell que expressi la seva opinió. Exemples: És millor el diumenge que el dilluns. Prefereixo viatjar en tren que en cotxe. Prefereixo jugar a parxís que a dòmino. És millor seure amb un nen que una nena. És més entretingut un pallasso que un mag (també es poden proposar temes menys frívols o que ens afectin més). En una ocasió en què l'opinió del grup estigui dividida en parts iguals aturarem la dinàmica. Demanarem que una persona de cada grup s'aparelli amb una de l'altre. No s'han de convèncer l'una a l'altra amb arguments que demostrin perquè una posició és millor que l'altra. Han d'analitzar conjuntament els punts forts i febles de cada opció, fer-se preguntes per comprendre millor el tema i després decidir conjuntament. Han d'escriure les seves conclusions:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La meva decisió (A): • La meva decisió (B): • La nostra decisió (A i B): <p>A continuació han de comparar les seus punts amb una altra parella i tractar de consensuar-los:</p> <ul style="list-style-type: none"> • La nostra decisió (A i B): • La nostra decisió (C i D): • La nostra decisió (A, B, C i D): <p>Finalment mirarem d'establir consens en gran grup. Observarem que les intervencions no siguin defenses de posicions sinó que aportin criteris. Serà important practicar l'escolta activa</p>
Material
Cap.
Valoració
<p>Què significa decidir per consens? Què cal fer per posar-se d'acord sense decidir qui guanya i qui perd? De què serveix posar-se d'acord per consens? Coneixeu altres maneres de decidir?</p>
Conclusions
<p>Prendre decisions per consens contribueix a què tothom participi i ningú guanyi o perdi.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 138.</p>

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 12
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Reconèixer l'error, celebrar l'èxit
Desenvolupament
<p>Individualment dividirem un full en dues parts; en una escriurem els errors i en l'altra els èxits (es tracta de potenciar les capacitats de jutjar sobre un mateix). Demanarem als nens i nenes que pensin en alguns problemes i en allò que han fet per solucionar-los. Caldrà classificar el resultat de l'acció empresa segons considerem que va ser un error o un èxit. Observarem els fulls constatant si hi ha equilibri entre el nombre d'ocasions en què els nens i les nenes reconeixen haver-se equivocat o haver obtingut un bon resultat. Potenciarem l'autoestima en uns casos i promourem l'acceptació responsable en d'altres. Comentarem en parelles els nostres errors i èxits.</p>
Material
Un full per alumne.
Valoració
<p>Amb tot el grup comentarem maneres de celebrar èxits. Igualment comentarem maneres d'evitar i corregir els errors. (Podem contar la següent anècdota: Thomas Edison va fer 10.000 intents abans no va descobrir la bombeta. Quan li van preguntar si no s'havia desanimat després de fracassar 9.999 vegades, Edison va contestar: Jo no he fracassat 9.999 vegades sinó que he après com no es fa una bombeta 9.999 vegades).</p>
Conclusions
<p>Participar en la solució d'un conflicte pot conduir a l'èxit o al fracàs. En tot cas sempre haurem après alguna cosa.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 152.</p>

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 13
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Culpable o innocent
Desenvolupament
<p>En parelles cada nen/a agafarà un petit objecte (goma, maquineta, bola de paper...). Es proposarà diferents situacions hipotètiques en els quals cada parella haurà de decidir si culpa l'altre o si el declara innocent. Poden donar-se els següents casos:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Jo et culpo i tu em culpes. Resultat: 2 dies de càstig per a cada un. – Jo et culpo i tu no em culpes. Resultat: 4 dies de càstig per tu. – Tu em culpes i jo no et culpo. Resultat: 4 dies de càstig per a mi. – Tu no em culpes i jo no et culpo. Resultat: 1 dia de càstig per a cada un. <p>El professor plantejarà la situació i comptarà: un, dos, tres! En sentir tres hem d'ensenyar la mà a la parella: buida significa que el declarem innocent. Si mostrem l'objecte vol dir que el considerem culpable. Expliquem clarament les normes i escrivim a la pissarra els casos que poden donar-se per tal que tothom ho compregui correctament. Situacions:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Us he vist a vosaltres dos sortir els últims/es de la classe i quan hi he entrat m'he trobat la paperera tombada i tota la brossa escampada. Qui de vosaltres dos ho ha fet? 2. Crec que un dels dos ha copiat a l'examen d'anglès i vull saber qui ha copiat de qui. 3. Ahir quan vam anar a veure l'obra de teatre un de vosaltres dos li va enganxar un xiclet a la nena del davant. Qui va ser? 4. Avui al pati heu jugat a futbol i un dels dos ha xutat i ha trencat un vidre. Qui ha estat? 5. El veí del davant de l'escola ha vingut a protestar que els nens li truquen al timbre cada dia. Jo us vaig veure davant de la seva porta ahir. Qui és el que truca al timbre?
Material
Un petit objecte (goma, maquineta, bola de paper...).
Valoració
Quants dies de càstig teniu cada un? Com heu pres la decisió? Heu seguit alguna estratègia? Hi havia alguna estratègia millor? En un conflicte real, penseu només en els vostres interessos i beneficis? Penseu també en els interessos dels altres?
Conclusions
De vegades cooperar és l'estratègia que proporciona millors resultats. També hi ha conflictes en què les persones només pensen en els propis beneficis o en perjudicar els altres.
<i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 178.

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 14
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Assetjament: verdader o fals?
Desenvolupament
<p>Proporcionarem a cada nen/a una fotocòpia per tal que decideixin si la informació sobre què es assetjament o què no és verdadera o falsa. En parelles posarem en comú les nostres respostes. Seguidament, tot el grup dialogarem sobre què és veritat i què és fals i s'intentarà arribar a una definició conjunta d'assetjament entre tota la classe. Aquesta definició hauria de quedar més o menys de la manera següent: "Es produeix <i>bullying</i> (o assetjament) quan una persona més forta i més poderosa fa mal o espanta a una persona més petita o més dèbil de manera intencionada (a propòsit) i repetida (una vegada rere l'altra)" (Beane i Ortega, 2008).</p>
Material
Vegeu graella a continuació.
Valoració
<p>Què és assetjament? Quan es produeix? Què fa falta per a què sigui assetjament? Com creieu que se senten els <i>bullies</i>? Que els passa a les persones que són objecte d'assetjament? Què creieu que passa quan som testimonis d'una situació d'assetjament? Algú de vosaltres pensa que el <i>bullying</i> és un problema a la nostra escola? I a la nostra aula?</p>
Conclusions
<p>Per a poder solucionar un problema o impedir-lo s'ha de definir. S'han de posar els mites al descobert sobre què no és assetjament però també s'ha de transmetre als alumnes sobre el que és. El procés de definició de l'assetjament escolar ajudarà a aconseguir una manera compartida d'entendre'l i un llenguatge comú sobre el tema.</p>
<p><i>Nota:</i> Adaptat de "Bullying: aulas llibres de acoso" per A.L. Beane i R. Ortega, 2008, p. 52.</p>

ASSETJAMENT: VERDADER O FALS?	V	F
1. L'assetjament escolar no són més que bromes i burles.		
2. Hi ha persones que mereixen que les assetgin.		
3. Els assetjadors (<i>bullies</i>) sempre són nens, mai nenes.		
4. Els que es queixen dels assetjadors (<i>bullies</i>) són uns ploramiques.		
5. L'assetjament (<i>bullying</i>) és una part normal del procés de creixement.		
6. Els assetjadors desapareixen si se'ls ignora.		
7. Els assetjadors es posen amb altres persones perquè tenen baixa autoestima.		
8. Dir-li a un adult que t'estan assetjant és de covards.		
9. La millor manera de tractar amb un assetjador és barallar-s'hi o tornar-s'hi.		
10. Pot ser que les persones que són assetjades sentin una mica de dolor durant un temps però ho acaben superant.		

RESPOSTES A "ASSETJAMENT: VERDADER O FALS?"

1. L'assetjament escolar no són més que bromes i burles.

FALS. El *bullying* és molt més que simples bromes. Tot i que hi ha molts assetjadors i assetjadores que es burlen de les seves víctimes, altres recorren a la violència, a la intimidació i a altres tàctiques. Segons com, les bromes i les burles poden arribar a ser divertides, però l'assetjament sempre és dolorós.

2. Hi ha persones que mereixen que les assetgin.

FALS. Ningú és mereixedor/a d'assetjament. Ningú ho està demanant. La majoria d'assetjadors/es es posen amb persones que són diferents en algun sentit. I ser diferent no és mai motiu d'assetjament.

3. Els assetjadors (*bullies*) sempre són nens, mai nenes.

FALS. Aparentment, la majoria d'assetjadors són nens però les nenes també poden ser assetjadores.

4. Els que es queixen dels assetjadors (*bullies*) són uns ploramiques.

FALS. Qui es queixa de l'assetjament no fa més que exercir el seu dret a no rebre'l. Són més adults que les persones que l'assetgen.

5. L'assetjament (*bullying*) és una part normal del procés de creixement.

FALS. Que es burlin d'una persona, que es posin amb ella, que l'amenacin, la insultin, li facin mal i abusin d'ella no és normal. A més, si algú creu que sí que ho és, és molt menys probable que digui o hi faci res al respecte, fet que els dona llum verda als assetjadors o *bullies* per a seguir assetjant.

6. Els assetjadors desapareixen si se'ls ignora.

VERDADER i FALS. Pot ser que alguns sí, però d'altres s'enfadaran encara més i seguiran assetjant fins que aconseguixin despertar alguna reacció. És el que volen.

7. Els assetjadors es posen amb altres persones perquè tenen baixa autoestima.

FALS. Alguns d'ells tenen l'autoestima molt alta. Estan satisfets d'ells mateixos i el fet de molestar a altres persones els fa sentir encara millor. En la gran majoria de casos, el *bullying* no té res a veure amb l'autoestima sinó amb el fet de tenir poder sobre altres persones.

8. Dir-li a un adult que t'estan assetjant és de covards.

FALS. Avisar una persona adulta que pugui ajudar-te a fer alguna cosa per acabar amb l'assetjament és una acció intel·ligent. També ho és avisar a un adult si veus que estan assetjant a una altra persona.

9. La millor manera de tractar amb un assetjador és barallar-s'hi o tornar-s'hi.

FALS. Si et baralles amb un *bullie* o assetjador et pots fer mal (i fer-li a altres persones). A més, podries posar-te en embolics pel fet de veure't involucrat en una baralla. Si intentes pagar l'assetjador/a amb la seva mateixa moneda et posaràs a la seva altura. Sense oblidar que l'assetjador/a podria després buscar-te per tornar-te-la. Sigui de la manera que sigui, barallar-se només fa que empitjorar les coses.

10. Pot ser que les persones que són assetjades sentin una mica de dolor durant un temps però ho acaben superant.

FALS. L'assetjament segueix sent dolorós encara que hagi passat molt de temps. Alguns nens i nenes deixen els estudis pel *bullying*. Alguns arriben a un nivell tan elevat de tristesa, desesperació, por i desesperança que es suïciden. Són moltes les persones adultes que recorden episodis d'assetjament de la seva infància. Les persones no superen l'assetjament tan fàcilment.

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 15
Tipus activitat: Capacitació
Títol activitat: Els rols
Desenvolupament
<p>Es visionarà a l'aula el vídeo "Corto Animado Bullying Blender"⁶. A partir d'aquí es farà una recapitulació de les idees treballades sobre què és l'assetjament i com relacionen els continguts que es van treballar sobre els mites de l'assetjament amb els personatges que apareixen al vídeo. Després s'explicaran quins són els rols que es donen en una situació d'assetjament (vegeu taula 1, p. 6). Es tornarà a veure el vídeo i la mestra l'anirà aturant per anar explicant els diferents rols que van apareixent i les seves conductes pròpies.</p>
Material
Cartolina i retoladors.
Valoració
<p>La víctima és un nen dèbil i sense amics? Què fa la víctima davant de les agressions? L'espectadora per què no l'ajuda al principi? Penseu que fa bé parlant amb el mestre de la situació? Quins motius penseu que deu tenir l'agressor per fer mal i espantar a l'altre nen? (s'avorreix, venjança, enveja...) Ho seguiria fent sense seguidors? És valent? Què li pot passar a l'agressor si s'acostuma a anar així per la vida?</p>
Conclusions
<p>És important que els alumnes identifiquin quines són les conductes pròpies d'una situació d'assetjament per capacitar-los i sensibilitzar-los perquè trenquin amb la cultura del silenci que acostuma a ser característica d'aquestes situacions. Sovint els testimonis confonen els maltractaments amb bromes o actituds desagradables i per això cal ajudar-los a saber-ho diferenciar i que, per tant, ningú no es consideri responsable o partícip d'allò que passa.</p>

⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=DFHWCe2YkZc>

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 16

Tipus activitat: Capacitació

Títol activitat: El compromís

Desenvolupament

Preguntarem a l'aula què és allò que fan els assetjadors i anotarem a la pissarra les diferents aportacions. Possiblement la seva llista inclourà diverses (o totes) les conductes següents. Si els seus estudiants es detenen principalment en l'assetjament físic (pegar, donar puntades de peu, etc.), s'han d'anar introduint algunes de les altres conductes aquí enumerades (fer passar vergonya, ignorar, etc.). Els alumnes han d'acabar entenent que l'assetjament engloba un ampli espectre de conductes i que ninguna d'elles és normal ni acceptable. Llistat de conductes:

- Actuen com si governessin el món.
- Actuen amb malícia.
- Actuen de manera grollera.
- Intimidem a les altres persones.
- Presumeixen de ser durs.
- Trenquen coses d'altres persones.
- Enganyen i menteixen.
- Fan passar vergonya a altres persones.
- Obliguen a altres persones que els donin diners o coses.
- Espanten a altres persones.
- Humilien.
- Fereixen els sentiments de les altres persones.
- Ignoren.
- Insulten.
- Intimidem.
- Donen puntades de peu.
- Es burlen.
- Fan comentaris racistes o sexistes.
- Fan que les altres persones se sentin impotents.
- Fan que les altres persones se sentin inferiors.
- Fan que les altres persones se sentin invisibles.
- Exclouen a altres persones.
- Obliguen a fer coses que no vols fer.

Un cop acabada la llista, es interessant que es converteixi en un compromís de tota la classe. Amb una cartolina i retoladors s'elaborarà un pòster que portarà com a títol: "Com a classe ens comprometem a NO...". Aleshores els alumnes afegiran paraules, frases, il·lustracions, fotografies, etc. de tot el que es comprometen a no fer. Finalment, per acabar amb aquest compromís, tothom signarà a la part inferior del pòster.

Material

Cartolina i retoladors.

Valoració

Quins són els comportaments propis d'un assetjador? Són només físics? Algú de vosaltres pensa que aquestes conductes es donen a la nostra aula?

Conclusions

És important que els alumnes identifiquin quines són les conductes pròpies d'un assetjador per capacitar-los i que ho puguin reconèixer en cas que ho pateixin o ho observin com a espectadors. Tanmateix, fer-los participants d'un compromís amb tota l'aula ajuda a crear un vincle i una cohesió de grup que afavorirà la prevenció de l'aparició d'aquests comportaments.

Nota: Adaptat de "Bullying: aulas lliures de acoso" per A.L. Beane i R. Ortega, 2008, p. 59.

8.3.3 Activitats d'aprofundiment

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 17
Tipus activitat: Aprofundiment
Títol activitat: El treball de naturals
<p style="text-align: center;">Desenvolupament</p> <p>Si és el primer cop que utilitzem la tècnica del <i>role-play</i> caldrà explicar als alumnes que el seu objectiu és posar-se a la pell del personatge i actuar com si fos aquella persona i es trobés en aquella situació durant un temps. S'explica en què consisteix la tasca i es formen parelles. Es reparteix un full amb el rol de cadascú i es dóna un temps per llegir-lo. L'objectiu és buscar la manera de posar-se d'acord sobre com fer el treball de naturals. Es demana a dos voluntaris que el representin davant de la classe durant uns minuts per comprovar que tothom té clar de què es tracta.</p> <p style="text-align: center;">Raül</p> <p>El Jaume i tu aneu junts a l'escola des del parvulari i sou bons amics. Ahir (dimecres) vau quedar per anar a casa seva a fer el treball de naturals. Es tracta d'un treball per millorar nota i a tu aquest trimestre no t'ha anat gens bé. El Jaume tenia un joc nou d'ordinador i va insistir a jugar-hi. Tu li vas dir que es feia tard i que no tindríeu temps d'acabar el treball. Però ell no et va fer cap cas. Tu vas començar a fer el treball sol i no el vas acabar, ni molt menys! Demà és (divendres) el darrer dia per lliurar-lo i avui tu no pots quedar de cap manera perquè tens entrenament d'hoquei i és segur que aquest dissabte jugues. Els pares t'han dit que si tens un mal informe plegaràs d'hoquei. A l'hora del pati no li dirigiràs la paraula al Jaume perquè és un fresc i explicaràs a tothom que és un «xuleta» que es passa la vida presumint dels seus jocs d'ordinador.</p> <p>✂-----</p> <p style="text-align: center;">Jaume</p> <p>El Raül i tu aneu junts a l'escola des del parvulari i sou bons amics. Ahir (dimecres) vau quedar per anar a casa teva a fer el treball de naturals. Es tracta d'un treball per millorar nota i tu aquest trimestre vas molt bé. Per això els pares t'han comprat un joc d'ordinador que ja fa temps que volies. Ahir li vas ensenyar el teu joc al Raül però com que és una mica envejós no hi va voler jugar fent veure que no l'interessava i posant-se a fer el treball de naturals. El treball no s'ha de lliurar fins demà (divendres) i aquesta tarda hi ha temps per a tot: per acabar el treball i per jugar amb l'ordinador. A l'hora del pati li preguntaràs al Raül què li va semblar el teu fantàstic joc nou i quedareu un altre cop per aquesta tarda. Quan surts, els altres nois et diuen «xuleta».</p>

Material

Cap.

Valoració

Us heu identificat amb els vostres personatges? Com ha anat la conversa? En aquest moment, el Raül i el Jaume són amics? Quin és el problema? Els dos el viuen igual? Hue trobat algun manera de posar-vos d'acord? És un acord just? Per què? Us ha passat mai un cas similar? En què s'assemblava? Què vau fer?

Conclusions

A vegades tenim problemes per no dir clarament allò que volem. Un problema que era petit es va fent cada cop més i més gran. El primer que cal fer és parlar del problema entre els dos.

Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 70.

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 18
Tipus activitat: Aprofundiment
Títol activitat: La veritable història de...
Desenvolupament
Es formen grups de quatre persones i se'ls reparteix el guió del conte per tal que el llegeixin i comentin en equip (opcionalment es pot representar).
Material
Guió de la Caputxeta Vermella i el Llop que es troba a continuació de la graella.
Valoració
Què en penseu de la història? Quina és la veritable història de la Caputxeta i el Llop? Què passa amb les tradicions? Quina és la percepció del Llop? Creiem que el mateix podria passar amb d'altres fets o històries?
Conclusions
La percepció de cada persona només és una part de la realitat. Cada grup social fa circular una versió de la història o del conflicte que es converteix en una tradició difícil de qüestionar. (Seria interessant seguir l'activitat treballant amb altres contes populars i per grups reescriure'ls sota la perspectiva dels altres personatges).
<i>Nota:</i> Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 79.

La Caputxeta Vermella i el Llop

[Mediador/a 1, Mediador/a 2, Caputxeta, Llop]

- M1: Hola, jo sóc... i ell/a és... Nosaltres som els vostres mediadors. Com us dieu?
- C: Jo sóc la Caputxa Vermella. M'acostumaven a dir «caputxeta», però ara ja ningú no ho fa. El Llop i jo hem tingut aquest problema mooolt de temps, però ara ja s'ha acabat! Sóc gran.
- M1: Quin és el teu nom?
- L: Sóc el Llop.
- M1: Benvinguts a la Mediació. Sento molt que hagi passat tant de temps abans no ens heu pogut trobar. Les normes que fan que la Mediació funcioni són: els mediadors no prenen partit, es mantenen imparcials. Per torns, vosaltres parleu i escolteu. Coopereu en la solució del problema.
Caputxa Vermella, estàs d'acord amb les normes?
- C: Sí.
- M1: Llop, estàs d'acord amb les normes?
- L: Sí, d'acord.
- M2: Caputxa, si us plau, explica'ns què va passar.
- C: Doncs, mira, jo duia el pa i uns pastissos a ca l'àvia, a l'altre costat de bosc. L'àvia no estava gaire bé, per això vaig pensar que li colliria algunes flors pel camí.
Jo estava recollint les flors, quan el Llop va saltar des del darrera d'un arbre i va començar a fer-me mil preguntes, semblava un interrogatori! Volia saber qui era, què feia, on anava..., tota l'estona em mirava amb un somriure malvat i fent ganyotes.
Era tan mal educat i poca-solta! Llavors va marxar corrents.
- M2: Tu duies una mica de menjar a ca l'àvia, a l'altra banda del bosc i el Llop va aparèixer del darrera d'un arbre i et va espantar.
- C: Sí, això és el que va passar.
- M2: Llop, si us plau, què va passar?
- L: El bosc és casa meva. Jo me'n preocupo, en tinc cura i procuro mantenir-lo ben net i bonic.
Un dia, mentre recollia la brossa que la gent havia llençat, vaig sentir unes passes. Em vaig amagar al darrera d'un arbre i vaig veure que baixava pel camí una nena molt estranya que duia un cistell.
Vaig començar a sospitar d'ella perquè anava vestida amb aquesta capa tan rara i amb la cara tapada per la caputxa com si no volgués que ningú pogués reconèixer-la. Va començar a arrencar les flors i a trepitjar els pins acabats de plantar. Jo bé havia de vetllar pel bosc, és casa meva!
Naturalment, vaig anar a preguntar-li què feia allí. Ella em va sortir amb la història aquella que anava a ca l'àvia a dur-li el cistellet.
- M2: Tu et vas preocupar quan vas veure una noia vestida de vermell que collia les teves flors. Vas anar a preguntar-li què feia.
- L: Correcte.
- M2: Caputxa Vermella, hi ha res que vulguis afegir?
- C: Sí, quan vaig arribar a ca l'àvia, el Llop estava disfressat amb la camisa de dormir de l'àvia. Va intentar menjar-se'm amb aquestes dentotes horribles. Ja seria morta de no ser per un llenyataire que va venir a salvar-me. El Llop havia espantat la pobra àvia. La vaig trobar amagada a dins de l'armari!

- M2: Dius que el Llop es va posar la camisa de dormir de l'àvia per tal que et pensessis que era ella i que va intentar fer-te mal.
- C: He dit que va intentar menjar-se'm.
- M2: Així doncs, vas sentir que se't volia menjar. Llop hi ha res que hi vulguis afegir?
- L: I tant. Jo conec l'àvia d'aquesta nena, és molt simpàtica i s'estima el bosc. Vaig pensar que hauríem de donar una lliçó a la Caputxa Vermella per saltar sobre els meus pinets i fer-ho malbé tot i amb aquesta pinta que pot espantar qualsevol dels habitants del bosc. Li vaig deixar seguir el seu camí i jo vaig córrer cap a casa de l'àvia.
- Quan vaig veure l'àvia li vaig explicar què havia passat, i ella va estar d'acord en què la seva néta necessitava una lliçó. Per això l'àvia es va amagar a l'armari i jo em vaig posar la seva camisa de dormir.
- Quan la Caputxa Vermella va entrar a l'habitació i em va veure al llit, va començar a burlar-se de les meves orelles grans. Com que ja m'ho havien dit abans que tenia les orelles grosses, vaig fer l'esforç de mantenir la calma i li vaig respondre que les orelles grans em servien per sentir-hi millor.
- Llavors, va seguir amb un insult força desagradable sobre els meus ulls sortits. Aquest cop sí que costava d'ignorar perquè era realment desagradable. La nena era força antipàtica. Però encara vaig seguir la política de parar l'altra galta, i li vaig dir que els meus ulls em servien per veure-hi millor.
- El comentari següent sobre les meves dents ja em va treure de polleguera. Sóc molt sensible pel que fa a les meves dents tan llargues i lletges. Ja ho sé que quan ella es va burlar de les meves dents hauria d'haver-me controlat millor, però a la nena li agradava ficar-se amb els altres i havia tocat el meu punt feble. Sempre he estat molt acomplexat per les meves dents. Així que vaig sortir del llit i li vaig cridar que les meves dents m'ajudarien a menjar-me-la.
- M2: Així, tu i l'àvia intentàveu gastar-li una broma a la Caputxa Vermella per donar-li una lliçó. Explica'ns més bé el que va passar quan li vas ensenyar les dents.
- L: Bé, siguem seriosos, tothom sap que cap llop no es podria menjar mai una nena, però la sonada de la Caputxa Vermella va començar a cridar i a córrer per la casa. Jo vaig intentar atrapar-la per calmar-la. De sobte la porta es va obrir d'un cop i un llenyataire musculós es va plantificar allí amb la seva destal. Vaig adonar-me que tindria problemes... darrera meu hi havia una finestra oberta, o sigui que vaig fugir.
- Des de llavors que m'he estat amagant. Per tot el bosc corren terribles rumors sobre mi. La Caputxa Vermella em diu el Llop Dolent. Jo gairebé tenia superat que em consideressin dolent, però des d'aquell dia que no he estat mai més feliç.
- No puc entendre per què l'àvia no va explicar mai la meva versió de la història.
- M2: Estàs preocupat pels rumors i t'espanta que et vegin al bosc. També et sents confós perquè l'àvia no ha aclarit els fets i ha permès que la situació duri tant de temps.
- L: No és just. Em sento desgraciat i sempre estic sol.
- C: Bé, l'àvia ha estat malalta, darrerament es trobava molt cansada. Quan li vaig preguntar com havia anat a parar a l'armari em va dir que no podia recordar res del que havia passat.

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 19

Tipus activitat: Aprofundiment

Títol activitat: Negociem

Desenvolupament

Cadascú pensarà en un problema amb algú de la mateixa classe que li agradaria arreglar. Recordarem què en sabem d'arreglar conflictes. Buscarem maneres de celebrar que conjuntament ens n'hem sabut sortir de la situació difícil i que nosaltres hem "vençut" el problema i no a l'inrevés: una abraçada, encaixada de mans,...També tindrem preparat un exercici de *role-play* en parella per aquells que no tinguin cap problema real per solucionar amb algú de la classe.

«Conflicte en família»

Mare

El teu fill Aaró vol baixar al carrer amb els seus amics cada vespre i tu li ho has prohibit. Ell és un bon noi, li va bé l'escola i a casa també compleix amb les seves tasques. Vols que segueixi ben encarrilat i, encara que confies en ell, no pots dir el mateix dels seus amics. Des que no el deixes sortir al carrer que gairebé no us parleva i a casa hi ha un clima força tens.

Aaró

Vols sortir una estona als vespres a donar voltes pel carrer amb els teus amics i la mare t'ho ha prohibit. Els teus amics són bona gent i tu ets prou responsable com per no posar-te en embolics. Ets un bon estudiant i també col·labores en les feines de casa. No entens per què d'altres nois poden fer el que volen i tu no. Des que no baixes al carrer que estàs enfadat, gairebé no et parles amb la mare i a casa hi ha un clima força tens.

Material

Cap.

Valoració

Heu trobat alguna manera de posar-vos d'acord? Heu millorat les vostres relacions? Esteu satisfets d'haver parlat?

Conclusions

Dialogar i cooperar és una bona manera de superar les diferències.

Nota: Adaptat de "Guia de mediació escolar" per M.C. Boqué, 2007, p. 189.

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 20
Tipus activitat: Aprofundiment
Títol activitat: La bicicleta
Desenvolupament
<p>Primer de tot, abans de començar, explicarem les fases de la mediació (vegeu taula 3 p.11) i quin és el paper del mediador. Després formarem grups de quatre: dos protagonistes del conflicte i dos mediadors. Proposarem un exercici de <i>role-play</i> i es deixarà un temps perquè tothom prepari el seu paper.</p> <p style="text-align: center;">«La bicicleta»</p> <p style="text-align: center;">Noèlia</p> <p>Li vas deixar la teva bicicleta a la Blanca i va tenir un petit accident. A la «bici», però, se li va trencar la cadena i també se li va punxar una roda. Ara us heu discutit perquè ella no et vol pagar la reparació. La Blanca diu que la cadena ja estava malament, en canvi, tu creus que si hagués anat amb compte no hauria passat absolutament res. Ara mateix no tens estalvis i els pares et donaran la culpa de tot el que ha succeït. No és el primer cop que la Blanca et trenca una cosa, té molt mals dits. Si fos una amiga de debò procuraria tenir cura de les teves coses.</p> <p>✂</p> <hr style="border-top: 1px dashed black;"/> <p style="text-align: center;">Blanca</p> <p>La Noèlia et va deixar la seva «bici» i es veu que tenia la cadena a punt de petar. Vas caure i llavors es va punxar una roda i també es va trencar la cadena. Ara us heu discutit amb la Noèlia perquè ella vol que tu li arreglis la seva bicicleta. Tu no creus que sigui responsabilitat teva que la Noèlia no reperi la seva «bici» quan toca i et molesta que estigui més preocupada per la reparació que no pas pel mal que t'has fet a la caiguda. La Noèlia sempre tracta les seves coses com si fossin tresors i creus que l'importen més les seves coses que les seves amigues.</p>
Material
Cap.
Valoració
Com ha funcionat la mediació? Heu arribat a posar-vos d'acord? Què us han semblat els mediadors?
Conclusions
En qualsevol cas, la mediació ens ajuda a no perdre els amics a causa d'un conflicte i a buscar alternatives sense utilitzar la violència.
<i>Nota:</i> Adaptat de “El benestar a l'aula eines per a l'acció tutorial (2)” per M.C. Boqué, M. Codó i M. Escoll, 2008, p. 193.

CICLE SUPERIOR. ACTIVITAT 21

Tipus activitat: Aprofundiment

Títol activitat: Distribuir o compartir?

Desenvolupament

En parelles realitzarem el següent *role-play* i mirarem de posar-nos d'acord:

«3r B»

Professora de català

A l'hora de repartir les tutories vols la de 3r B. Fa dos anys que agafes el curs que et donen, però enguany vols escollir. El grup de 3r B és un grup com un altre, però tu t'hi avens molt. Has sentit que la professora de matemàtiques també el vol. Tu no estàs disposada a cedir.

✂

«3r B»

Professora de matemàtiques

A l'hora de repartir les tutories vols la de 3r B. Fa dos anys que agafes el curs que et donen, però enguany vols escollir. La classe de 3r B és la més assolellada, tu ets molt fredolica i agafes refredats amb facilitat. Has sentit que la professora de català també la vol. Tu no estàs disposada a cedir.

Un cop estem d'acord cada parella explicarà la seva solució i la manera com hi ha arribat. Poden donar-se tres tipus de resposat: una professora es queda el 3r B i l'altra cedeix; es traoba la manera de repartir-se la tutoria (per trimestres, compartint-la, comproment-se a tenir-la un any cada una...); finalment, si en lloc de distribuir es comparteixen els interessos, la professora de matemàtiques pot tenir el 3r B i la professora de llenguatge el 3r B (grup).

Material

Cap.

Valoració

Què ens mostra el *role-play*? Repartir és sempre la solució més justa? I la millor? Quina diferència hi ha entre defensar una posició o un interès? En un conflicte, què defensen els protagonistes normalment? Què ha de fer un mediador? Com?

Conclusions

Tancar-se en una posició redueix el ventall d'opcions. La tasca del mediador és passar de les posicions als interessos per situar el tema correctament i obrir les històries.

Nota: Adaptat de "El benestar a l'aula eines per a l'acció tutorial (2)" per M.C. Boqué, M. Codó i M. Escoll, 2008, p. 145.

8.4 Propostes transversals

Tal i com s'ha comentat a l'apartat d'organització general, les propostes transversals d'aquest programa "Mediació: passem d'un problema a una solució" són activitats pensades per a dur a terme al llarg de tot el curs escolar. De manera que, quan sorgeixi un conflicte, es pugui aplicar alguna de les intervencions per a fer efectiva la seva resolució. Les propostes transversals pretenen que l'alumnat s'impregni de les habilitats pròpies de la cultura de la mediació i que puguin posar en pràctica tots aquells continguts que es vagin treballant a través de les activitats d'iniciació, capaciació i aprofundiment. Tanmateix, aquestes propostes transversals busquen iniciar els alumnes en el procés de mediació a través de la dramatització i representació de conflictes reals que els sorgeixin en el dia a dia. En aquestes intervencions resultarà indispensable seguir el procés de la mediació establert per Torrego (2000) (vegeu taula 3, pàg. 10). És important que primer s'exposi a l'aula què és la mediació, quin és el paper del mediador i quin és aquest procés s'ha de dur a terme per a fer la mediació de manera que els serveixi com a una introducció de les dinàmiques que després s'implementaran a classe. Aquesta introducció es pot fer a través de les dues intervencions exposades a continuació.

Introducció a la mediació
Títol activitat: Qui són els mediadors?
Desenvolupament
Proporcionarem a cada nen/a una fotocòpia per tal que decideixin si la informació sobre qui és el mediador és correcta o incorrecta. En parelles posarem en comú les nostres respostes. Seguidament, tot el grup dialogarem sobre la figura del mediador.
Material
Vegeu graella a continuació.
Valoració
Sabeu què fan els mediadors i mediadores? En coneixeu algun/a? Què n'opineu de la feina de mediador/a?
Conclusions
Si quan tenim un conflicte i provem de buscar-hi una solució nosaltres sols/es no ens en sortim, podem proposar a una altra persona que ens faci de mediador/a.
<i>Nota:</i> Adaptat de “Guia de mediació escolar” per M.C. Boqué, 2007, p. 188.

Qui són els mediadors?⁷			
<i>Pinta CORRECTE o INCORRECTE</i>			
1	El mediador escolta les persones que tenen un conflicte.	CORRECTE	INCORRECTE
2	Els mediadors treballen per tal que tothom visqui en pau.	CORRECTE	INCORRECTE
3	El mediador té una solució màgica per a tots els conflictes.	CORRECTE	INCORRECTE
4	Als mediadors els agrada molt parlar dels conflictes dels altres.	CORRECTE	INCORRECTE
5	El mediador és una persona en qui pots confiar.	CORRECTE	INCORRECTE
6	El mediador ajuda les persones que tenen un conflicte.	CORRECTE	INCORRECTE
7	El mediador castiga les persones que tenen un conflicte.	CORRECTE	INCORRECTE
8	El mediador respecta els punts de vista dels altres.	CORRECTE	INCORRECTE
9	Als mediadors els preocupa que a l'escola s'hi senti tothom bé.	CORRECTE	INCORRECTE
10	Als mediadors no els importa com se sentin els nens i nenes.	CORRECTE	INCORRECTE
11	Els mediadors són vigilants que informen als professors.	CORRECTE	INCORRECTE
12	Per fer de mediador has de preparar-te.	CORRECTE	INCORRECTE
13	Si el mediador és el teu amic anirà a favor teu.	CORRECTE	INCORRECTE

⁷ Nota: Adaptat de “Guia de mediació escolar” per M.C. Boqué, 2007, p. 188.

Introducció a la mediació		
Títol activitat: Què és i què no és un mediador		
Desenvolupament		
<p>La mestra farà una introducció en primer lloc sobre la mediació, la qual és una eina que convida al diàleg i a la millora de les relacions i que busca el consens entre els participants. A partir d'aquí es dibuixarà a la pissarra una taula amb el títol "El mediador" i amb tres columnes: què és, què no és i qualitats.</p>		
Material⁸		
Què no és	Què és	Qualitats
<ul style="list-style-type: none"> • Espieta ("chivato"). • Tafarier. • Xafarder. • Pilota. • Superior als altres. • Psicòleg. • Ajudant del mestre. 	<ul style="list-style-type: none"> • Escolta. • Intenta ajudar. • Acompanya. • Disposat. • Es posa al lloc de l'altre. • Respecta la paraula. • Media en els conflictes. • Dóna confiança. • Anima. • Es compromet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bon comunicador. • Millor oient que parlador. • Prudent amb el que diu i com ho diu. • Capacitat d'empatia. • Formula preguntes clares assertivament. • Respecta. • No qualifica ni critica les diferents opinions que es donen. • Manifesta un sentiment honest d'ajuda. • És assertiu.
Valoració		
<p>Sabeu què fan els mediadors i mediadores? En coneixeu algun/a? Què n'opineu de la feina de mediador/a? Penseu que són qualitats fàcils d'aconseguir? Creieu que podríeu ser mediadors?</p>		
Conclusions		
<p>La millora en les relacions contribueix a la prevenció de problemes de convivència. La mediació busca la solució dels conflictes de manera constructiva, buscant el benefici mutu i el consens entre totes les parts.</p>		

⁸ Nota: Adaptat de "Mediación de conflictos en instituciones educativas" per J.C. Torrego, 2000.

Un cop feta aquesta introducció a la mediació, ja es podran posar en pràctica les activitats transversals, les quals es troben detallades a continuació.

PROPOSTA TRANSVERSAL 1
Tipus activitat: Transversal
Títol activitat: Parleu titelles
<p style="text-align: center;">Desenvolupament</p> <p>Dramatització de conflictes amb tot el grup. Quan es produeix una situació conflictiva (dir mentides, pegar, manar, prendre els jocs...) la mestra treu titelles i representa el conflicte. Seguidament els titelles demanen al grup idees per a solucionar el problema. Cadascuna de les alternatives es representa. Exemple de situació:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Sóc el primer de la fila!
- El primer sóc jo! (clavant-li una empenta).
- Tonto! (plorant).
- Què podem fer? (Demnant idees als infants i representant les diferents maneres que podem fer enfront al conflicte).
<p style="text-align: center;">Material</p> <p style="text-align: center;">Titelles.</p>
<p style="text-align: center;">Valoració</p> <p>La dinàmica en si mateixa ja genera discussió i reflexió. Les respostes dels nens i nenes donen idea de la maduresa del grup i dels recursos que tenen al seu abast individualment i col·lectivament. En properes sessions seran els infants qui, manipulant els titelles, explicaran conflictes quotidians i experimentaran a través de la representació de diferents alternatives. La representació de conflictes amb titelles es pot incorporar a la vida del grup durant tota l'educació infantil.</p>
<p style="text-align: center;">Conclusions</p> <p>Entre tots i totes podem parlar d'un conflicte i buscar diferents maneres de canviar la situació.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 58.</p>

PROPOSTA TRANSVERSAL 2
Tipus activitat: Transversal
Títol activitat: La vareta
Desenvolupament
<p>Joc en grup. Preguntem què fan les varetes als contes (fan màgia i converteixen una granota en príncep, transformen la mala sort en bona,...). En aquest joc la nostra vareta té el poder de trobar les paraules desagradables i convertir-les en agradables, tot conservant el sentit de la frase. La mestra posa exemples del tipus: <i>“dona’m la pilota tonto!”</i>. La vareta diu: <i>“dona’m la pilota si us plau”</i>. O bé: <i>“ruc! m’has trepitjat el peu”</i>. La vareta diu: <i>“vigila, m’has trepitjat el peu”</i>. Per tal que aquesta activitat sigui més efectiva es recomana partir d’un recull de les verbalitzacions dels propis infants i utilitzar-les d’exemple. Seguidament el mestre pregunta a qui li han dit algunes paraules que l’han molestat. En principi és el mateix mestre qui fent servir la vareta transforma la frase. Després pot passar la vareta als nens. Aquesta pràctica es pot incorporar a la vida quotidiana de la classe.</p>
Material
Una vareta màgica.
Valoració
<p>A tots ens han dit alguna paraula que no ens ha agradat? I nosaltres n’hem dit mai cap? Quan diem paraules desagradables, estem sempre enfadats? Podem dir el mateix sense ofendre els companys? És fàcil utilitzar la vareta? Qui pot canviar les paraules, nosaltres o la vareta?...</p>
Conclusions
<p>Algunes persones utilitzen paraules desagradables. Les paraules desagradables ens ofenen. Podem dir el mateix sense molestar els altres.</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de “Fem les paus. Mediació 3-6 anys” per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 100.</p>

PROPOSTA TRANSVERSAL 3
Tipus activitat: Transversal
Títol activitat: L'avi savi
Desenvolupament
Dramatització amb titelles. L'avi savi és el titella a qui li consultem els problemes de convivència de la classe. Quan no sabem què fer davant d'una situació demanem a l'avi savi que ens doni el seu parer. En realitat les respostes del titella les donen els mateixos nens i nenes, ja que l'avi només els fa preguntes per comprendre millor la situació.
Material
Titella.
Valoració
Què en penseu de l'avi savi? Com ens ha ajudat?...
Conclusions
Quan tenim un problema podem pensar com ens ajudaria l'avi savi.
<i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 100.

PROPOSTA TRANSVERSAL 4
Tipus activitat: Transversal
Títol activitat: La porta de la pau
Desenvolupament
<p>Petites converses per resoldre conflictes entre companys. Adequar un petit lloc simbòlic dins l'espai de la classe per poder fer les paus. Quan sorgeixen problemes anem a la porta de la pau i en parlem, podem anar-hi les dues persones que tenim el problema o demanar a un company/a que faci de mediador/a. No es pot marxar de la porta de la pau sense que els dos estiguin satisfets de com han resolt el conflicte. Aquest racó necessita de molta preparació amb tot el grup, és a dir, haver posat a l'abast dels infants unes habilitats per afavorir la transformació de conflictes i la mediació en diferents moments i situacions. Quan afavorim un espai i un temps legítims, els propis infants poden elaborar i resoldre els seus conflictes.</p>
Material
Un espai a l'aula on seure i parlar sense destorbar l'activitat del grup.
Valoració
Què és la porta de la pau? On és? Què hi fem? Podem fer les paus en d'altres llocs?...
Conclusions
<p>La porta de la pau és a l'interior de cada persona que vol una bona solució pels problemes (constructiva, creativa, cooperativa i crítica).</p> <p><i>Nota:</i> Adaptat de "Fem les paus. Mediació 3-6 anys" per M.C. Boqué, Y. Corominas, M. Escoll i M. Espert, 2005, p. 220.</p>

PROPOSTA TRANSVERSAL 5
Tipus activitat: Transversal
Títol activitat: La bústia
Desenvolupament
<p>En una capsa de cartró o de sabates s'elaborarà una bústia. La mestra presentarà aquesta bústia als alumnes i els comentarà que al llarg del curs en aquesta bústia podran anar posant missatges (anònims o no) de suggeriments, conflictes, dubtes, problemes...Per exemple: m'han pegat al pati, m'insulten quan estic sol/a, algú ens obliga a fer el que ell/a vol, m'agradaria tenir més estona de joc, m'ho he passat molt bé al pati, etc. Un cop presentada l'activitat, tots els alumnes de la classe ajudaran a decorar la bústia i a preparar-li un espai a l'aula, posant per exemple paperets petits tallats al costat amb un llapis o bolígraf. La mestra anirà mirant els missatges cada dia i buscarà una hora a la setmana per poder parlar tots plegats de les diferents notes que han anat deixant a la bústia. A partir dels missatges es tractarà de poder debatre, compartir i aportar idees i solucions de les diferents situacions descrites a la bústia.</p>
Material
Capsa de cartró o de sabates.
Valoració
<p>Què us sembla aquest missatge? Com podríem ajudar a la persona que l'ha escrit? Quines idees se us acudeixen? Us heu sentit així alguna vegada també? Us ha passat alguna cosa similar?</p>
Conclusions
<p>La bústia passarà a ser un canal de comunicació de l'aula on els alumnes puguin expressar allò que sentin. Es tracta que es pugui crear un clima de confiança i seguretat en el qual els nens i nenes puguin compartir amb els altres, ja sigui de manera anònima o no, qualsevol tipus de missatge.</p>

9. Proposta d'avaluació

El programa “Mediació: passem d'un problema a una solució” conté també una proposta d'avaluació ja que es parteix de la creença que l'avaluació és sempre un aspecte clau per a poder millorar i garantir l'eficàcia del seu funcionament. Avaluar permet prendre millors decisions i reajustar aspectes del programa que no estiguin funcionant adequadament.

Aquesta proposta d'avaluació tindrà en compte els factors següents:

- La consecució dels objectius del programa prèviament establerts.
- L'actuació de l'alumnat en les propostes d'intervenció i la seva contribució en la convivència del grup classe.
- La satisfacció dels participants del programa.
- Els resultats del programa de mediació: si s'han reduït els informes d'incidència per conflictes en relació a altres anys, si s'han traslladat les eines de mediació del programa...

Per a dur a terme aquesta avaluació es faran servir tres tipus d'instruments. En relació al professorat, s'ha elaborat un qüestionari (vegeu annex 1) on hi ha un seguit d'indicadors que corresponen als diferents objectius específics que el programa pretén assolir amb la seva implementació. S'ha considerat convenient introduir els objectius específics perquè la suma de tots ells assegurin la consecució dels objectius generals. Els mestres que han realitzat les sessions del programa hauran de respondre aquest qüestionari marcant una de les tres possibles opcions: sí, de vegades i no. Això permetrà valorar i reflexionar sobre quins són els objectius que s'han assolit i quins altres encara s'hi troben en procés o no s'han pogut aconseguir. Aquest registre està pensat per a omplir-lo un cop acabades les propostes d'intervenció. D'altra banda, a part d'aquest qüestionari, el professorat també concertarà una reunió amb tots els docents que han participat d'aquesta iniciativa i la cap d'estudis, psicòloga i psicopedagoga de la mateixa etapa. En aquesta trobada es reflexionarà al voltant dels diferents temes esmentats en l'acta de la reunió (vegeu annex 2) contribuint, doncs, a la valoració de l'eficàcia del programa i a la proposta de possibles millores. Finalment, quant a l'alumnat, s'ha elaborat un qüestionari per a avaluar la convivència en el grup classe (vegeu annex 3) i un altre per a avaluar la conflictivitat i violència entre iguals (vegeu annex 4). Es considera que seria apropiat passar ambdós qüestionaris abans de començar amb el programa i tornar-los a passar en haver-lo finalitzat. D'aquesta manera, es podrien observar els diferents canvis que s'han produït.

10. Referències

- Ahmad & Smith (1994); Smith & Sharp (1994) En Banks, R. (1997). *Bullying in schools*. *ERIC Digest* (pp. 1–6). Recuperat a <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407154.pdf>
- Banks, R. (1997). *Bullying in schools*. *ERIC Digest* (pp. 1–6). Recuperat a <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407154.pdf>
- Batsche & Knoff (1994); Olweus (1993) En Banks, R. (1997). *Bullying in schools*. *ERIC Digest* (pp. 1–6). Recuperat a <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED407154.pdf>
- Batsche i Moore (1992) En Beane, A. L., & Ortega, R. (2008). *Bullying: aulas libres de acoso*. *Educación para la ciudadanía* (Vol. 225, p. 245).
- Beane, A. L., & Ortega, R. (2008). *Bullying: aulas libres de acoso*. *Educación para la ciudadanía* (Vol. 225, p. 245).
- Boqué, M.C. (2002). *Guía de mediación escolar: programa comprensivo de actividades de 6 a 16 años*. Barcelona: Ediciones Octaedro.
- Boqué, M.C. (2007). *Guia de mediació escolar*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Boqué, M.C., Corominas, Y., Escoll, M. & Espert, M. (2005). *Fem les paus. Mediació de 3-6 anys*. Barcelona: Ediciones Ceac.
- Boqué, M.C., Codó, M. i Escoll, M. (2008). *El bienestar a l'aula eines per a l'acció tutorial (2)*. Recuperat a <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0ahUK Ewju3dvX8vHaAhUHtBQKHQynDGkQFgg2MAM&url=https%3A%2F%2Fwww.prevenio.cat%2Fdownload.php%3Ffile%3DEI%2520benestar%2520a%2520laula%2520-%2520Eines%2520daccio%2520tutorial%25202%2520-%2520CA.pdf&usg=AOvVaw3ujwwauI1a8DpOZ6LPn-9f>

- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32(7), 513–531. Recuperat a <https://pdfs.semanticscholar.org/a857/783a2bfc8aef8c93c200b3c635549237b434.pdf>
- Carpena, A. (2012). *Com et sents? Educació socioemocional dels cinc als dotze anys*. Vic: Eumo Editorial.
- CEIP Las Esperanzas. (2011). Programa de Mediación Escolar. Patrulla Amigos. Recuperat a <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0ahUK EwiQ2pvAzdPaAhXHVhQKHbQ0C-IQFgg6MAI&url=https%3A%2F%2Fwww.carm.es%2Fweb%2Fservlet%2Fintegra.servlets.Blob%3FARCHIVO%3D12ceiplasesperanzas.pdf%26TABLA%3DARCHIVOS%26CAMPOCLAVE%3DIDARCHIVO%26VALORCLAVE%3D77458%26CAMPOI MAGEN>
- Collell i Caralt, J., & Escudé Miquel, C. (2007). Una aproximació al fenomen del maltractament entre alumnes (Bullying). *ICVE. Revista Estudis de La Violència*, (1), 1–10. Recuperat a <http://www.xtec.cat/~jcollell/AP ICEV.pdf>
- Colell, J. & Escudé, C. *Bully Dance. Una proposta didàctica*. Recuperat a <http://www.xtec.cat/%7Ejcollell/94Bully%20Dance.pdf>
- Coll, C. (2001). Constructivismo y educación: la concepción constructivista de la enseñanza y el aprendizaje. A C. Coll; J. Palacios & A. Marchesi (Comps.) *Desarrollo Psicológico y Educación, 2. Psicología de la Educación Escolar* (p. 157-186). Madrid: Alianza.
- Delors, J. (1996). *La educación encierra un tesoro, Informe de la Comisión UNESCO para la Educación del siglo XXI*. (Santillana, Ed.), *La educación encierra un tesoro* (p. 156). Madrid. Recuperat a <http://goo.gl/4hKh8T>

- Departament d'Ensenyament. (2011-2012). *Informe del Departament d'Ensenyament sobre l'enquesta de convivència escolar i seguretat de Catalunya*. Recuperat a <http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0059/848bf7a2-134e-4cd8-9909-a8cb827beeac/Informe-ECESC-2011-2012.pdf>
- Departament d'Ensenyament de Catalunya. (2017). *Arxiu 3. Incidència en els centres educatius*. Recuperat a http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/recursos/resconflictes/assetjament_iguals/documents/incidencia-en-centres-educatius.pdf
- Fundación ANAR. (2016). *Acoso escolar: I estudio sobre el "bullying" según los afectados y líneas de actuación*. Recuperat a <http://www.anar.org/wp-content/uploads/2016/04/Estudio-Bullying-Seg%C3%BAAn-los-Afectados-Abril-2016.pdf>
- Hoover i Oliver (1996) En Beane, A. L., & Ortega, R. (2008). *Bullying: aulas libres de acoso. Educación para la ciudadanía* (Vol. 225, p. 245).
- Moreno, L.L. (2017). *Corto Animado Bullying Blender*. Recuperat a <https://www.youtube.com/watch?v=DFHWCe2YkZc>
- Munné, M. & Mac-Cragh, P. (2006). *Els 10 principis de la cultura de mediació*. Barcelona: Graó.
- Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura. (2017). *Acoso y violencia escolar*. Recuperat a <https://es.unesco.org/themes/acoso-violencia-escolar>
- Ortega Ruiz, R., & Monje López, M., & Córdoba Alcaide, F. (2009). La actualidad de los modelos legislativos de convivencia. Un metaanálisis. *EDUCAR*, 43, 81-91.
- Ortega, R., & del Rey, R. (2006). La mediación escolar en el marco de la construcción de la convivencia y la prevención de la violencia. *Avances en Supervisión Educativa*, (2). Recuperat a <https://avances.adide.org/index.php/ase/article/view/202>

- Rigby (2010); Thompson & Smith (2012) En Smith, P. K. (2013). School bullying. *Sociologia, Problemas e Praticas*, 71, 81–98.
- Sánchez, N. (2016). *Piedra, papel o tijera: Educación emocional contra el Acoso Escolar*. Recuperat a <https://www.youtube.com/watch?v=YPy2La2THM4>
- Save the Children. (2016). *Yo a eso no juego: bullying y cyberbullying en la infància*. Recuperat a <https://www.savethechildren.es/publicaciones/yo-eso-no-juego>
- Sánchez, M.L. (2014). Nuevas claves en mediación educativa. *Innovación educativa*, núm. 24, 5-18.
- Smith, P. K. (2013). School bullying. *Sociologia, Problemas e Praticas*, 71, 81–98.
- Smith, P. K., Ananiadou, K., & Cowie, H. (2003, October). Interventions to Reduce School Bullying. *Canadian Journal of Psychiatry*.
- Teruel, J. (2007). *Estrategias para prevenir el bullying en las aulas*. Madrid: Ediciones Pirámide.
- Torrego, J. C., & Aguado, J. C. (2006). *Modelo integrado de mejora de la convivencia: estrategias de mediación y tratamiento de conflictos*. Barcelona: Graó.
- Torrego, J.C.(Coord)., Carmelo, J., Fernández, I., Funes, S., López, J., Martínez, M.C. y De Vicente, J. (2000). *Mediación de conflictos en Instituciones Educativas. Manual para la Formación de Mediadores*. Madrid: Narcea Ediciones.

11. Annex

ANNEX 1

PROPOSTA D'AVUACIÓ: QÜESTIONARI PER AL PROFESSORAT

OBJECTIUS	INDICADORS	SÍ	DE VEGADES	NO
1. Considerar el conflicte com a una oportunitat per aprendre	S'han destinat moltes hores lectives per a parlar de problemes de convivència.			
	En la major part de les classes s'ha emprat una metodologia cooperativa.			
	S'han dut a terme bastantes activitats comunes positives de simulació de resolució de conflictes.			
	L'aula ha acordat unes normes consensuades específiques per al grup.			
	S'ha dedicat força temps a debatre sobre la conflictivitat.			
2. Capacitar els estudiants per a resoldre autònomament i pacíficament els conflictes que apareguin en el dia a dia a l'escola	Ha augmentat el grau de comunicació i relació entre el grup.			
	S'ha incrementat el grau d'ajuda i de compromís de les persones involucrades en una situació conflictiva.			
	Ha millorat la qualitat del clima d'aula.			
	Ha augmentat la participació de l'alumnat.			
3. Augmentar l'habilitat de l'alumnat per a saber tractar i respectar la diversitat d'opinió i pensament	L'adult s'ha encarregat d'orientar el grup sobre els temes de convivència.			
	S'ha reduït el nombre de conductes no desitjades.			
	Ha augmentat el nombre de conductes desitjades: empatia, assertivitat...			
	Hi hagut una millora en el clima relacional i de satisfacció i benestar personal.			
	Ha disminuït el nombre d'incidents negatius.			
	Hi hagut una major acceptació en el grup.			

	S'han vist incrementades les interaccions socials a l'aula, ja sigui entre alumnes com amb els adults.			
	S'ha vist incrementada la participació en les activitats grupals.			
4. Conscienciar sobre els beneficis de la mediació per a la resolució de conflictes	El grup ha adoptat compromisos per a la seva convivència: seguiment de les normes consensuades d'aula...			
	S'han comunicat incidents o denunciat situacions.			
	S'han respectat les normes acordades.			
	S'ha vist augmentat el grau de conscienciació col·lectiva dins del grup.			
5. Aprendre a reconèixer i valorar els propis sentiments i els dels altres	Han entès que és bo tenir tota mena d'emocions però que dels comportaments que se'n deriven n'hi ha que són correctes i d'altres no.			
	Són conscients que davant d'una mateixa situació pot ser que unes persones tinguin uns sentiments diferents dels de les altres persones.			
	S'han esforçat per entendre els sentiments dels altres i compartir els propis.			
6. Sensibilitzar l'alumnat sobre l'assetjament escolar	S'ha comunicat, en cas d'aparèixer, un cas d'assetjament, ja sigui per part de la víctima com dels espectadors			
	Ha augmentat la disposició del grup classe per a ajudar a la resta de companys que puguin tenir problemes			
	Saben què és l'assetjament entre iguals.			
	S'han donat a conèixer conductes prototípiques d'assetjament (anàlisi de casos).			
7. Aprendre a reconèixer els rols que s'estableixen en una situació d'assetjament	Es saben identificar els diferents rols d'una situació d'assetjament.			

ANNEX 2

ACTA DE REUNIÓ D' AVALUACIÓ DEL PROGRAMA

ACTA DE REUNIÓ

DADES DE LA REUNIÓ:
Data: Hora: Lloc:
Assistents:
TEMES A TRACTAR <ul style="list-style-type: none">
- Funcionalitat i realisme de les activitats.
- Adequació del nombre i la qualitat de les sessions
- Satisfacció dels participants (alumnat i professorat)
- Adequació del programa a les necessitats del centre.
- Observació de millores en les relacions interpersonals (entre alumnes i amb el mestre).
- Adequació de la planificació amb la capacitat organitzativa del centre.
- Observació de millores en el clima a l'aula.
- Aspectes positius i negatius.
- Propostes de millora.
DESENVOLUPAMENT DE LA REUNIÓ
ACORDS

ANNEX 3

QÜESTIONARI PER A AVALUAR LA CONVIVÈNCIA EN EL GRUP CLASSE⁹

Durant aquesta setmana a l'escola algun nen o nena...	Mai	De vegades	Més d'una vegada
1. M'ha ajudat amb les meves feines de la classe			
2. M'ha dit per noms que no són el meu (malnom)			
3. Ha dit alguna cosa bonica de mi			
4. M'ha pres el pèl perquè sóc diferent			
5. Ha intentat pegar-me			
6. Ha estat molt agradable amb mi			
7. M'ha donat un regal			
8. M'ha deixat alguna cosa			
9. M'ha renyat			
10. M'ha fet una broma			
11. M'ha dit una mentida			
12. Ha estat amable amb mi			
13. Ha intentat fer-me mal			
14. M'ha somrigut			
15. M'ha ajudat a portar alguna cosa			
16. M'ha intentat posar en problemes			
17. M'ha fet fer una cosa que no volia fer			
18. Ha parlat amb mi de coses de la tele			
19. M'ha pres alguna cosa			
20. Ha estat antipàtic amb mi			
21. M'ha cridat			
22. Ha jugat amb mi			
23. Ha volgut ser la meva parella en alguna activitat			
24. Ha parlat amb mi de coses que m'agraden			
25. S'ha rigut de mi			
26. M'ha dit que em delataria			
27. Ha intentat trencar una cosa meva			
28. Ha dit una mentida sobre mi			
29. M'ha deixat en ridícul			
30. M'ha defensat			

⁹ Nota: Adaptat de "Proyecto antibullying. Prevención del bullying y el cyberbullying en la comunidad educativa" per J.M. Avilés, 2015, p. 437.

ANNEX 4

QÜESTIONARI PER A AVALUAR LA CONFLICTIVITAT I VIOLÈNCIA ENTRE IGUALS¹⁰

Qüestionari: marca una creu a cada columna de l'opció que consideris adequada		
1. Insultar un company/a		
☐	De vegades ho penso	☐
☐	Ho penso	☐
☐	No ho penso	☐
2. Posar malnoms als companys/es		
☐	De vegades ho penso	☐
☐	Ho penso	☐
☐	No ho penso	☐
3. Parlar malament d'un company/a		
☐	De vegades ho penso	☐
☐	Ho penso	☐
☐	No ho penso	☐
4. Ignorar un alumne/a de la classe		
☐	De vegades ho penso	☐
☐	Ho penso	☐
☐	No ho penso	☐
5. No deixar participar als companys/es		
☐	De vegades ho penso	☐
☐	Ho penso	☐
☐	No ho penso	☐
6. Amençar		
☐	De vegades ho penso	☐
☐	Ho penso	☐
☐	No ho penso	☐
7. Pegar a un company/a		
☐	De vegades ho penso	☐
☐	Ho penso	☐
☐	No ho penso	☐
8. Robar a un company/a		
☐	De vegades ho penso	☐
☐	Ho penso	☐
☐	No ho penso	☐
9. Trencar coses d'algun company/a		
☐	De vegades ho penso	☐
☐	Ho penso	☐
☐	No ho penso	☐
10. Agafar les coses dels altres sense permís		
☐	De vegades ho penso	☐
☐	Ho penso	☐
☐	No ho penso	☐

¹⁰ Nota: Adaptat de "Programa de Mediación Escolar. Patrulla Amigos" per CEIP Las Esperanzas, 2011, p.9.

11. Amençar els companys		
	De vegades ho penso	De vegades ho faig
	Ho penso	Ho faig
	No ho penso	No ho faig
12. Obligar a algun company a fer alguna cosa		
	De vegades ho penso	De vegades ho faig
	Ho penso	Ho faig
	No ho penso	No ho faig
13. Burlar-me d'un company/a per algun defecte físic o psíquic		
	De vegades ho penso	De vegades ho faig
	Ho penso	Ho faig
	No ho penso	No ho faig
14. Amagar les coses d'un company/a		
	De vegades ho penso	De vegades ho faig
	Ho penso	Ho faig
	No ho penso	No ho faig
15. Empènyer un company/a		
	De vegades ho penso	De vegades ho faig
	Ho penso	Ho faig
	No ho penso	No ho faig
16. Aïllar a un company/a		
	De vegades ho penso	De vegades ho faig
	Ho penso	Ho faig
	No ho penso	No ho faig
17. No deixar passar a un company/a		
	De vegades ho penso	De vegades ho faig
	Ho penso	Ho faig
	No ho penso	No ho faig
18. Tancar a l'aula a un company/a		
	De vegades ho penso	De vegades ho faig
	Ho penso	Ho faig
	No ho penso	No ho faig
19. Insultar a un company/a		
	De vegades ho penso	De vegades ho faig
	Ho penso	Ho faig
	No ho penso	No ho faig